

Halálozások.

FUNE KILMÁN fővárosi tanácsnok, egyike a legtevékenyebb tisztviselőinek, elhunyt szélhűdés következtében, alig 40 éves korában. Soká és buzgón szolgálta a főváros ügyeit, eleinte mint alügyész, majd mint törvénytörési főjegyző, utóbb mint tanácsos. Özevye és két gyermeke maradt.

Andás Gyöngy, nyugfalombai lépt h. b. apostagi lelkész és sőt egyházmegyei alesperes, meghalt Szabadszálláson apr. 21-én 68 éves korában. Végrendeletében szülővárosa, Nagy-Körös főgymnasiumának 2000, a szabadszállási egyháznak 1100, a pesti protest. árvaháznak 100 forintot hagyományozott.

Ellunyiták még: Eörsy László, a vármegyei Kis-Czell kerületi függetlenségi kör elnöke, 49 éves korában Kis-Czellben. — Vásonykői gr. ZICHY ZSÓKA 36 éves korában. — SZARUKÁN GERGELY, városi közigyám N.-Váradon. — JANÓ SÁNDOR, magyar-geuc-i polgár 47 éves korában. — ÖZV. MICHALOVICS DEMETERNE szül. Lányi Petronella 73 éves korában Nagy-Károlyban.

Szerkesztői mondanivaló.

Rascunk. A még nálunk levő közleményeket, melyek ha nem napi érdeklődnek is, de igen érdekesek szintén fel fogjuk használni lapjainkban. Alkalmunk volt tapasztalni, hogy közönségünk folyton figyelemmel kíséri az ön érdekes közleményeit.

Bakarest. Az érdekes levelet mai számunkban siettünk közölni, s felkérjük, hogy hasonló vagy a napi eseményekre vonatkozó közleményeivel eszentul is sziveskedjék fölkeresni lapunkat.

N. N. J. Szives ígérete teljesítését elvárjuk. **Fájdalom és öröm.** Kísérletnek megjárja, de a közölhetésre még nem érett meg.

Sólyom. Költevényei sem jők, sem roszak, s ez elég ros.

Létező. Tartalma prózai bölcselkedés, alakja gyarló, az egészben hiányzik, kívül-belől, a költészet.

R. S. Dal. Csekély értékű.
Alom-való. Szép részletek vannak benne; élénk s

csinos leírások. De a mutatvány ellen mégis van kifogásunk. — A kéréstett egyn, mihelyt időt vehet magának, magánlevélben bővebben fog nyilatkozni.

Tardona. R. A. Fel fogjuk használni.

Jász-Borény. Husvétkor Nem közölhető. Innepi szavakba oltóztatett köznap gondolatok.

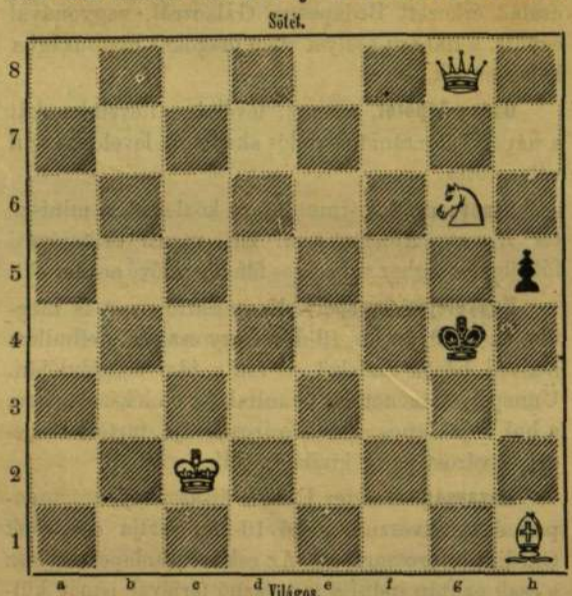
Rázokve. Első kísérletnek nem volnaunk épen roszak. De azért a folytatásra se merjük nagyon biztatni.

Felső-Ábrány. G. J. Levelét elküldöttük Szegedre Bakay Nándor urnak.

Kritika alul. Borúra derű. — A Corvinak megérkeztek (1877. apr. 24?) — A két testvér nemzethez. — Szeretlek. (Levelező-lapon érkezett versemény.)

SAKKJÁTÉK.

909-dik számú feladvány. Kauders A.-tól.

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

904-dik számú feladv. megfejtése.

Kohts & Kockelkorntul.

- Világ. Sötét.
1. Vh8-c8 ... Be6-c6;
2. Vc8-h3 ... Ke4-c5; (a)
3. c3-e4 ... t. sz.
4. Vh3-b3-d7-f5 mat.
(a)
2. Ff7-d5; (b)
3. Vh3-f1 ... Be4-e2
4. Vf1-e2 mat.
(b)
2. Be4-e3-34
3. Bd5-d4 ... Ke4-l5
4. Bd4-b4 mat.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József, Gelsen: Glesinger Zsigmond, Sárospatakon: Gérecz Károly, Debreczenben: Zagya Imre, Miskolcon: Hartmann testvérek, Boglárán: Mayer K. Budapest: K. J. & F. H. Marosvásárhelyt: Csipkés Arpád, Kolozmonostoron: Brauner Gyula. A pesti sakk-kör.

Rövid értesítések: Sarkad. J. M. S. Jobbakt várunk.

HETI-NAPTAR. April. hó.

Table with 4 columns: Nap, Katholikus és protestans, Görög orosz, Izraelita. Rows include dates from 6 V. G. to 12 S. Pongrácz.

Tartalom: Török vendégeink (három arczképpel). — Deryné naplójából (folyt.) — Halászat Romániában. — Csatorna a Fekete- és Kaspienger között. — Servadae Hector kalandozó vándorlása a naprendszeren át (két képpel). — Egyelegg. Melléklet: A török küldöttség Budapestben. — A török főváros a háboru kezdetén (két képpel). — Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Mi ujság? — Halálozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Heti-naptar.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 2. sz.)

Elfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre -- 12 frt; fél évre -- 6. * Csopán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre -- 8 frt; fél évre -- 4. * Csopán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre -- 6 frt; fél évre -- 3. *

19. szám. — 1877.

Budapest, május 13.

XXIV. évfolyam.

Egy hatzár hatzárótt petti sor, vagy annak helye egyszeri írtatással 15 krajczár; többeszi írtatással 10 krajczár. Eljeggedly külön minden írtatás után 30 kr.

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Jécebén: Maszstein és Vogler Wallfischgasse Nr. 10, Mosse R. Sellerstrasse Nr. 24 Oppelík A. Wollzeile Nr. 22.

Valódi arabiai Mokka-kávé legfinomabb minőségben kilo 2 frt. Czukor I. rendű finomított (Surány) 66 kr. II. 64 kr.

NÁGEL és FIA fűszer-, cseméje- és bor-kereskedésben Budapest, muzeumkör (országút) 35.

FERENCZ JÓZSEF KESERŰVIZ-FORRÁS a budai, valamint minden bel- és külföldi keserűvizek közül legtartalomdúsabbnak van elismerve; enyhe íze miatt pedig különösen ajánlható mint legkellemesebb, leghatásosabb keserűviz, mely hatás előidézésére az egyéb keserűvizeknél szokásos adagoknak csak felét igényli.

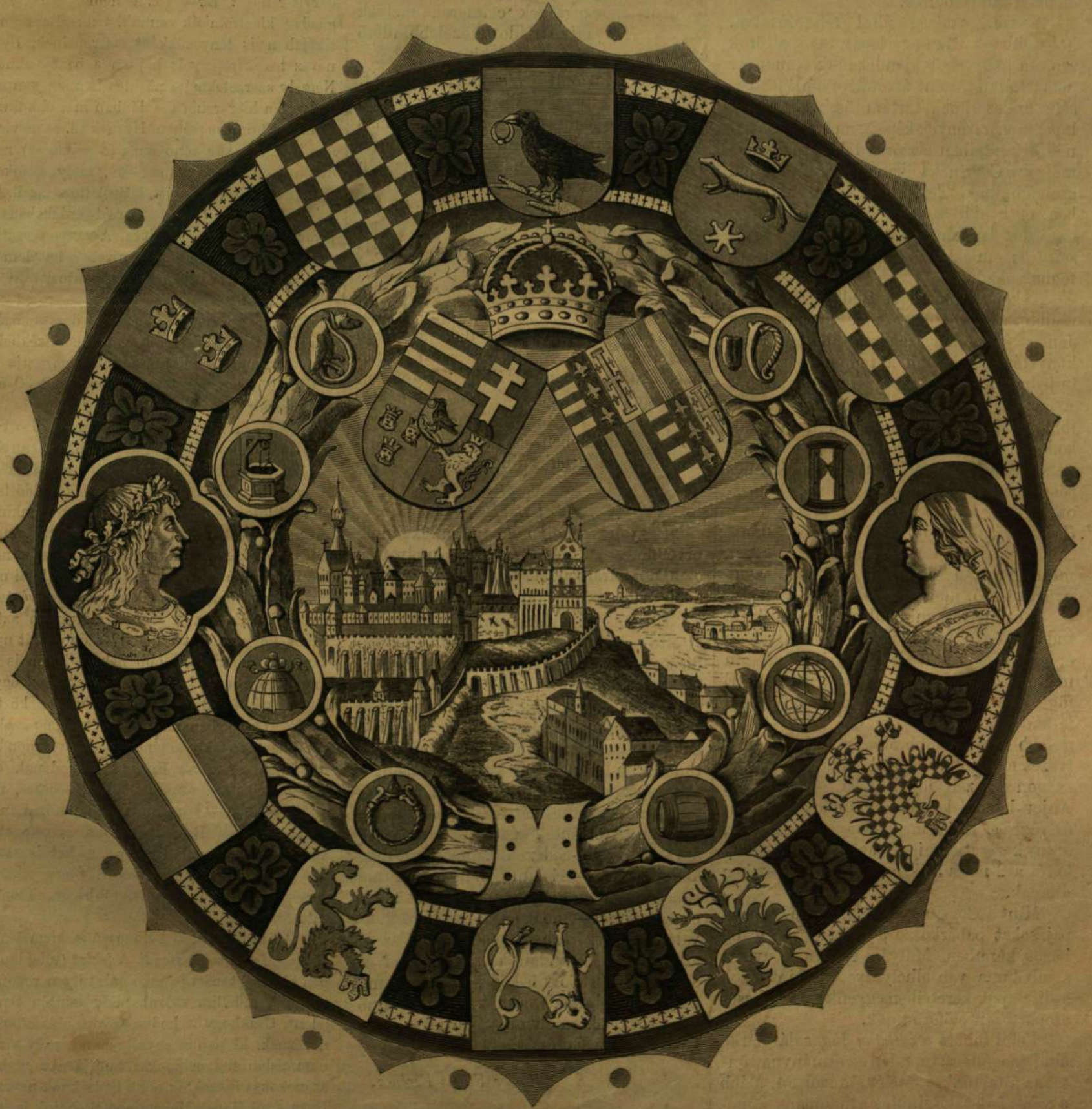
Minden régi köhögés ellen, fehér mellszörp, mely megéri a köhögést, és a vérhályát is.

Gyönyörű szép HÖLGYRUHAKELMÉK a legkedvezőbb megvásárolhatók HAMBURGER ADOLF-nál, Budapest, koronaherczeg-utca 8. sz.

Margitszigeti gyógyfürdő Budapest főváros közvetlen közelében. 35° R. meleg artzi forrás — porcellán-, márvány-, kád- és köfürdők zubanykésülékkel — nagyszerű kert — 300 teljes kényelemmel berendezett szoba — társalgási terem — kül- és belföldi lakok — naponta zene. Kóralakok, melyek ellen a margitszigeti hévíz kedvező eredménnyel használtatott: Köszvény — az izületek, izmok, csontbártya, ideghüvely, idült cszua. A csuz, köszvény, erömvü behatások, typhus után fellépő hűdeek. — Zsábák. — A csontbántalmakat, csontszüt, izületi bajokat és külsértéteket követő elváltozások. — Fájdalmas hegek, merevség, hűdés. — Börbántalmak. — Vizelési nehézségek. — Méh- és hüvelybántalmak.

Altesti sörben szenvedők Sturzenegger Gottlieb Herisauban (Schweiza) egyáltalán értalmatlan hatású sérv-kezdésben meglepő gyógyszer találak, ép ugy altesti sérvek mint méh-elöesések ellen.

KELET NÉPE című politikai napilapja. A KELET NÉPE bátran és határozottan kitiltke az ellenzéki zászlót ezelött másfél évvel, bátran és határozottan fogja azt lobogtatni az új évben is.

CORVIN-EMLEKLAP.

Az hiszszük, hogy alig nyújthatnánk olvasóink körének kedvesebb „nefektetést” egy korszakunkat előnyösen jellemző mozzanatról, mint midőn újságunk czimlapjára egy dicső mult jelvényét helyeztük.

A magyar, a ki rajongva és büszkén gondol Mátyás királyunk fénykorára és azt vágyai képe gyanánt, bizonyonyal szívesen veszi, ha e kornak emlékeivel minél gyakrabban találkozhatik.

Ime egy képen egy egész kis világot mutatunk be, egy dicső uralkodó-párt, országai czimerei középett!

Hazánkfiai közül is sokan Hollós Mátyásnak csak arany gyűrűt tartó hollóját ismerik czimere gyanánt, s azt egyedüli jelvényének tartják. De ez, bármi kiváló jelvénye vala is, nem volt az egyetlen. Mert vannak más jelképek is, melyeket főképen díszes könyvben, elsőtört látunk, s melyek e nagy királyunk ha csak részleteiben létező drága kéziratának is Corvinaságáról élénken tanuskodnak.

A szerkesztőség által felszólítottatva, hogy állítsak össze egy lapot, mely a török szultán nagyszerű ajándékának a magyar nemzet által történt átvételére emlékeztessen, czélszerűnek tartám összefoglalni e lapra ama jelvények képeit, melyek a Corvinák kézírataiban elszórva találhatók és a melyek a Corvinák fölismerésére utmutatóul szolgálhatnak. Tettem azt annál szívesebben, mert hiszem, hogy lesznek a kik még az itt-ott lappangó kézirat kincseire ez emléklap kalauzolása mellett rá fognak akadni.

A kép középre ős Budavárának legrégibb rajzát tűztük. Az alamizsnás szent János kápolnája mellett állott fényes könyvtári helyiségtől a tudomány sugárai terjednek a fővárosra, az egész országra. Ezek közt a déli, ma törökországi tartományok czimerei, melyek a magyar királyok nagy czimében, és a felsőségi pecséteken elszámoltatnak, nincsenek meg.

Legyen ezen lap egyik emléke amaz örömdetes kulturai frigynek, melyet az oszmánok uralkodója a lehető leggyöngédebb módon a magyar nemzetnek ajánl.

Háromszáz év előtt diadaljel gyanánt vitette el a fényes porta Stambulba hajdani dicsőségünk e maradványait. A világ előtt elzárva, a török uralkodók kincsesházában féltékenyen őrizték. Nem volt pénzösszeg, nem volt hatalmi befolyás, mely azokat visszaszerezni képes lett volna. Egyes tudósok le-lerándultak Argonautaként az Arany-szarvhoz, hogy a tudomány e rejtett kincseit tanulmányozhassák, és legújában is történtek készültek arra, hogy a valódi Corvin-codexek száma végre megállapíttassék. — És ime mai napon már sajátjának mondhatja a nemzet azt a kincset, melyről — nem levén reménye, hogy valaha megszerezhesse, — már egész elszántással lemondani kész volt; bírja ősi sajátját, és Corvin-kodexeit most már nagyobb számmal vannak, mint a minőben azokat akármely nagy, hirneves könyvesháza őrizi Európának.

Mint a Corvin-kodexekben rendesen, a pajzsokat babérkoszoru övezi; ezen pedig közös keretben Mátyás királynak nyolcegyes symboluma van elhelyezve, a mint azok a díszletes keretben egyenként vagy csoportosan előfordulnak.

Felül jobbra a *sarkány* lóg saját farka által megfúlasztva, talán az armánynak önmaga által tönkre tételét ábrázolván, alább a *vedres kut*, valószínűleg a tudomány kime-

ríthetetlen voltának jelképe, következik a *méhkas*, a tudományokban szükséges szorgalomra intő, a *csucos gyémántal díszített gyűrű* talán Zsigmond király hajdani gyűrűjére emlékeztető, a *horló* talán a kongásra akarván bennünket figyelmeztetni — ha üres; az *égteke* alkalmasint a tudós király csillagászati szenvedélyére utaló; a *homokóra* az idő mulandóságának, a *tűzkő* és az *acél* pedig az isteni szikrának csak érintés általi élesítése jelképeül tekinthető.

Helyes-e magyarázatom? — nem tudom. Fáradoztam ebben soker; de, mint-hogy erre vonatkozó biztos adataink nincsenek, itt csak hozzávetéssel szolgálhatunk. Annyi bizonyos, hogy ezek, és többnyire csak ezek találhatók a *Corvinák* kézírataiban. Beatrix királynéján és más ezen korszakból való olaszországi díszkönyvekben minden egyes uralkodóháznak más és más jelvényei észlelhetők, melyek a jelmondatoknak megfelelőek.

A külső keretben áll két négy karélyu lap, *Hollós Mátyás* és *Beatrix* ismert arcképeivel; továbbá felül a *magyar birodalmi királyságok*, alul az ideiglenesen hozzáunk tartozott herczegségek czimerei, melyek közt a *Hunyadi* családot közelebb illető czimerek is bennfoglaltatnak.

Látjuk legfölül a *Hunyadiak* hollóját, ettől jobbra Horvátország ostáblás czimere fordul elő; e mellett áll *Halic*s két koronás pajzsa; balra *Slavonia* menyétes czimere, a menyét fölött a korona, alatta a hatágu csillag, a mint ezeket a magyar királyok ezüst érmein találjuk; mellette *Lodomeria* kettős pólyájú czimere foglal helyet. A király arcképe mellett az *osztrák* fehér pólyás pajzs van; következő a *Hunyadiak* czimere, melyet mint *besztercei grófok* nyertek, t. i. a vörös koronás oroslán, arany koronát tartva; majd a *lusziczi* tulok, a *silezsi* fekete, örves sas, és végre a *morva*, ostáblázott koronás sas zárják be a sorozatot. Ezek közt a déli, ma törökországi tartományok czimerei, melyek a magyar királyok nagy czimében, és a felsőségi pecséteken elszámoltatnak, nincsenek meg.

Legyen ezen lap egyik emléke amaz örömdetes kulturai frigynek, melyet az oszmánok uralkodója a lehető leggyöngédebb módon a magyar nemzetnek ajánl.

Háromszáz év előtt diadaljel gyanánt vitette el a fényes porta Stambulba hajdani dicsőségünk e maradványait. A világ előtt elzárva, a török uralkodók kincsesházában féltékenyen őrizték. Nem volt pénzösszeg, nem volt hatalmi befolyás, mely azokat visszaszerezni képes lett volna. Egyes tudósok le-lerándultak Argonautaként az Arany-szarvhoz, hogy a tudomány e rejtett kincseit tanulmányozhassák, és legújában is történtek készültek arra, hogy a valódi Corvin-codexek száma végre megállapíttassék. — És ime mai napon már sajátjának mondhatja a nemzet azt a kincset, melyről — nem levén reménye, hogy valaha megszerezhesse, — már egész elszántással lemondani kész volt; bírja ősi sajátját, és Corvin-kodexeit most már nagyobb számmal vannak, mint a minőben azokat akármely nagy, hirneves könyvesháza őrizi Európának.

Rómer Flóris Ferencz.

Török vendégeink.

Itt mutatjuk be egy csoportban török vendégeinket, s ez alkalommal a mult számunkban közölt cikkünk kiegészítésül nem lesz érdektelen rólok még egyetmást följegyeznünk.

A török társadalomnak több osztálya volt közöttük képviselve. A küldöttség vezetője, az a tisztes *ösz*, *Szulejman Seikh Efendi*, a papi osztály egyik kiváló képviselője. A *seikh* elnevezés a mi szerzeteseink apjátának felel meg. A török szerzeteknek is klastromaik vannak s a szerzetesek a mieinkhez hasonlóan együtt és elég szigorú életet élnek. A tekke-(klastrom) főnökét, ki a klastromnak igazgatója, *seikhnek* nevezik. A *seikh* szó azonban nemesek a szerzetesek főnökét jelenti, használják azt egyáltalán minden tisztes agg férúura, kit jámborsága, isteni félelme példás életűvé tesz. A dsámik (nagyobb mecsetek) hitzónokait is e néven szokták nevezni. Mindazonáltal a *seikh* elnevezés leghasználtabb értelmében csak a szerzetesek főnökeire ruháztatik. A török, illetőleg mohammedán világban sokféle szerzet van. Legelterjedtebbek a mevlui (tánczó), rufaji (üvöltő), a bektasi, naksibendi, kadiri, s más dervis-rendek. Ezek közül némelyeknek igen gazdag klastromjaik vannak, s az állam politikájában is tényezőkként szerepelnek. Ilyen nevezetes szerepe volt hajdan a bektásiaknak. Némely szerzeteknél a nőülés is meg van engedve, s a hierarchia a családban marad s fiuról fiura száll örökségképen. Ilyenek pl. a mevlui dervisok. A tekke főnökének (a *seikhnek*) rendszeren roppant vagonya van, mely a főkormányhatalommal együtt apáról fiura száll. Ez az örökösödés épen a szerzet érdekében és javára van így megállapítva. A vagyon ezáltal együtt marad osztatlanul, s vele a hatalom és tekintély is egy kézben van öszpontosítva.

A mi *Szulejman seikhünk* nemesek egy klastromnak a főnöke, hanem az összes közép-ázsiai (özbeg) szerzetek főnöke. Székelye Konstantinápolyban van, s innen igazgatja az alatta álló szerzeteket. Már körülbelül 30 éve áll e klastromok élén, s így tekintélye és vagyoni állásánál fogva a török főpapok között az első helyek egyikét foglalja el. Hogy mennyire tevékeny és buzgó férfi, mutatja vállalkozása, hogy hajlott kora daczára a török küldöttség élére állott. Itteni időzése alatt mindenkinek megnyerte rokonszenvét és tiszteletét. Szónoklatával, habár ritkán szólalt is meg, mindig hatni tudott és elragadt, s ha szónoklatai magyar nyelvre lefordítva sikert arattak, végteleül örült. És legyen szabad elárulnom azt a titkot, hogy mielőtt valamely szónoklatát nyilvánosan elmondta, előbb nekem külön is elmondta s mindig kikérte tanácsomat az egyes kifejezések felett. Így készült többek közt a képviselők ebédjén mondott beszédje az ebéd alkalmával; a fátylásmetet alkalmával mondott beszédjét pedig az Európa szállodának egy külön szobájában az alatt állította össze, míg a fátylásmetet közeledett. Rögtönözni nem igen szeretett. Beszédjeit gond és válogatott kifejezések jellemzik. Olykor verseket is szeretett beleszőni beszédeibe. Egy-egy sikerült versét, ha két sor volt is, többször elmondogatta.

A másik alak, ki különösen is kiemelendő, *Hodsza Mehemmed Efendi*. A *hodsza* (tulajdonképen khods) tanárt jelent s mint ilyen rokonértelmű a *müellim* szóval, mely szintén tanárt jelent. Csak-hogy a *hodsza* szóval olyan tanárt neveznek, ki pap is egyzersmind, vagy a mohammedán tudományokat tanítja. Az egyházi szónokokat is szokták néha *hodsza*knak nevezni. Ilyen a mi *Hodsza Mehemmed Efendink* is. Ő a

Jeni Dsámi-medreszejében (kollegiumában) nemcsak a logika és jog tanára, de annak egyik szónoka is. Szépen és rögtönözve tud beszélni. Ő volt a küldöttség szónoka. Egymaga háromszor annyit szónokolt, mint az egész küldöttség. Talpraesett mondásai és megjegyzései az egyes helyeken élénk emléinkben maradtak. Az utolsó napon iskolánkban és humanus intézetünkben tett körutunk alkalmával ismerték meg egy szeretetreméltó jellemvonását. A kisdövédkében a 3—6 éves árva gyermekek és azok ügyessége annyira megindították, hogy ajándékok tett le számukra az intézetben és köznyelve fogadta meg, hogy hasonló intézet felállítását hazájában sürgetni fogja. Mi vezetői csak azt sajnáltuk, hogy meg nem mutathattuk neki minden hasonló intézetünket. Csupa szív, és csupa jóáagnak tapasztaltuk e derék hodrát, a mint azt beszédjei is nem egyszer bizonyították. A magyar nyelvet annyira megszerette, hogy folyton jegyezgetett s ama pár nap alatt melyet köztünk töltött, több mondatot tanult be magyarul s azokat alkalmasszerűleg használta is. Bár idős koru, mégis vállalkozott a magyar nyelv megtanulására.

A küldöttségnek egyik szintén derék és jeles tagja *Husni Bej*, Adrinápoly város országgyűlési képviselője. A *bej* szó, (eredetileg beg), olyan czim, melyet a katonaságban az őrnagy rangtól bezárólag ezredesig osztogatnak. A ki e rangfokozatban van, az a *bej* czimet viselheti. Minthogy azonban a török hivatalokban az egyes állások katonai rang szerint vannak besorozva, azért e czim mindenkit megillet, a ki a nevezett katonai rangnak megfelelő foku — bár polgári — állásban van. De a *bej* czim örökölt is lehet, s mint ilyent kapja minden pasának a fia; ez őt törvényszerűleg megilleti. Továbbá azonban e czim már nem száll a fiunál, hanem halvány nyoma marad még a *bejzade* (*bej*-ivadéka) elnevezésben, melyet a *bej* fia örököl. A *pasa* fia tehát neve előtt a *pasazade* (*pasa*-fi) s neve után a *bej* czimet használja, így pl. a köztünk időzött egyik fiatal *Kenan pasazade Esszad bej* nevet viselt. *Husni Bej* itt időzése alatt komolyan és behatón igyekezett megismerkedni politikai és társadalmi viszonyainkkal. Tudakozódott adórendszerünkről, a gyár- és kézmű-ipar terén tett haladásunkról, hogy tanulmányait otthon érvényesítse. Kívánatait levél útján is teljesíteni ígertem.

Hasonló érdeklődéssel volt közművelődszünk iránt *Mehammed Mukhlisz Efendi*, a galata-szeraj lyceum al-igazgatója. Az *efendi* czim urat jelent s rangfokozat jelölésére is használtatik minden hivatalnoknál. A hivatalnoki osztályt azért egyáltalán *efendi*-osztálynak is szokták nevezni. Megillet e czim minden művelt, tanult egyént, de leginkább hivatalnokot. *Mehammed Efendi* egyike azon igazi törököknek, kik nem szeretik a szemfényvesztést és hazájuk haladását komolyan szívükön viselik.

A legrokonoszevesebb alakok egyike volt *Ahmed Fazil Efendi*, a török magánjog és az arab nyelv tanára. Felvilágosodott és az európai műveltség iránt érdeklődő ifjú. Hazánkat annyira megszerette, hogy az utolsó napokban levélben és sürgönyben kérte, hogy legalább egy esztendeig engedjék meg neki köztünk maradni, hogy a mi tudományainkat tanulmányozhassa; de választ nem kapott. Míg a *seikh* és a *hodsza* szorosan ragaszkodtak a Korán tilalmához, és a bort meg sem érintették, ő nem törődött e tilalommal, s bár mérsékelt, de élvezte a „geresztleányát.” A bucszás reája nézve nagyon kinos volt; a legnehezebb szívevel vált el tőlünk. Reményét fejezte ki azonban, hogy nemsokára visszatér körünkbe. Mint költő többször adta jelét ihlettségének, emlékül

nekem adott arezképére is egy nagyon szép négyes soru verset irt. Mint szónok a nyelvet nem értők előtt is hatást tudott kelteni.

Tecfik Efendi, az újságíró eredeti egyéniség. A „Basziret” számai érdekelni várjuk, hogy a mi jószívű és meleg érzésű kollégának értesítéseit olvashassuk benne.

Az ifjabbak közül, kik a küldöttségben részt vettek, *Abdul Baki* és *Raif* bejek miniszteri hivatalnokok; a többi hét a „*Mektebi Szultani*” növendéke. Tanulók ök, s mert közönségünk a tanulókat szoftáknak hiszi, azért maradt rajtuk és az egész küldöttség a *szofta* név. *Szoftának* azonban valóságilag csak azon tanulókat nevezik, kik a mohammedán tudományokat (a jogot, vallást és bölcsezetet) tanulják, hogy bírak, tanárok, papok és jogtudorok legyenek. Az itt jelenvoltaknak azonban egyike sem törekedett e czélra. A *szoftaság* annyira meg nem egyeztethető e fiatal barátainkkal, mint egyáltalán ruhájuk és modoruk is teljesen különbözik a szoftáktól. Őket is tanulónak nevezik, de nem a *szofta*, hanem a *müellim* vagy *sagird* szóval. A „*Mektebi Szultani*” új intézet. *Abdul Aziz* alatt keletkezett s polytechnikumi jellegű, s mint ilyen semmiképpen egyeztethető meg a szofták medreszejével. A hét növendék egyike, *Nuri Resad Bej*, már elvégezte a lyceumot, a többiek a felsőbb osztályok növendékei. Az említettön kívül *Ragib Bej*, *Ali Dsevad* és *Esszad Bej* tünnek ki leginkább társaik közül. A *cserkesz Semszeddin* is igen derék fiu, de a török nyelvnek nem volt annyira birtokában, mint azok, kik az anyatejjelel szivták be azt. Egy pár órát sikerült vele társalognom, s a *cserkesz* személynél gyűjtött tapasztalataimat egy pár-érdekes adattal és dallal szaporítanom.

Ali Dsevad Bej, a ki megígérte, hogy a magyar nyelvet egy év alatt megtanulja, egy sikerült költeményt irt az utolsó nap viszonzásul arra, melyet én Tahir bejre irtam és törökre fordítottam.

A francia nyelvet a küldöttség ifjabb tagjai között legszebben *Resad* és *Ragib* beszélték; a többiek is elég folyékonyan és jól társalogtak e nyelven, legkevésbé *Ali Riza* és *Haszan Bej*. Fiaatal törökeink azt hiszem nem egyhamar fogják feledni Magyarországot, hol nemesek a férfiak fogadták őket szívesen, hanem a nők is vettékbe siettek velök kezét szoritani. Ez az előtök eddig ismeretlen szíveség és barátság eleinte meglepte az ehhez nem szokott törököket, de csakhamar annyira megszokták, hogy a tartózkodást leküzdötték s úgy társalogtak a nőkel is s ugy rakták a csárdást, mintha ez nálök is így volna szokásban.

Erődi Béla.

Török vendégeink Gül Baba sirkápolnájánál.

A török küldöttség budapesti programjába Gül Baba türbéjének látogatását is felvettük, mert tudtuk, hogy az őket érdekelni fogja. Elindulásunk előtt figyelmeztettem török vendégeinket, hogy még itthon végezzék el a szokásos mosakodást (abdeszt), mely az imát (namazt) megelőzi, mert a türbénél nem lesz módjuk azt elvégezni. A seikh erre azt felelte, hogy nem fognak namazt mondani a kápolnában, hanem csak rövid imát.

Utra indultunk tehát; elmentünk a hajógyárba, a Margit-szigetre, onnan a Császárfürdőbe, hol már vártak ránk a kocsik, melyeken Gül Babához hajtottunk. A Császárfürdőtől kezdve folyton szemem előtt tartotta az öreg seikh a sirkápolnát. Arzáról leolvashattuk azokat a gondolatokat, melyek lelkeben egy-

mást üzték. Szótalan volt. Gyalog mentünk fel a hegynek, mely Gül Baba türbéjéhez vezet. A kanyargó és magas lépcsőzetek kifáraszták az öregeket. „Javas-javas” („lassan-lassan”) szavakra lassítottuk lépteinket. A kápolna ajtajánál, mely már nyitva várta heveit, az igazhívőket előre bocsátottuk s a kíváncsi tömeget félre akartuk küldeni, hogy ne háborgassák őket imájukban: de az öreg seikh nem engedte s a közönség mellett e lapok rajzolója is helyet foglalhatott a kápolna ajtaja előtt. Mi is, kik nem tartozunk a Gül Baba hitén levőkhöz, megilletődéssel álltunk a kápolnában. A törökök arczán meghatottság látszott.

Ez a romlásnak induló kápolna az ő fényes multokról és mostani hanyatlásukról tanuskodik.

Mig e gondolatok jártak keresztül kasul agyamban, vendégeink a seikh egy intésére félkört formáltak, háttal az ajtó felé, ő maga pedig velök szembe fordulva, kezeit fölemelte, miben őt mindnyáján követték, s imádkozni kezdett. Imáját fennhangon és török nyelven mondotta. Közel állottam hozzá s följegyezhettem az öreg seikh imáját.

„Uram, hatalmas istenünk, népek és országok istene! Itt állnak előtted a te híveid, áldd meg őket szent malasztoddal. Itt könyörgünk áldásodért e szent helyen, hol egy dicső martyrunk hamvai nyugszanak. Te voltál a mi vezetőnk, te voltál eddig is oltalmazónk. A te akaratod szerint forgott a mi sorunk keréke. Add, hogy a sok megpróbáltatás, a sok hányattatás, a viharok nehéz napjai után a boldogság és megnyugvás napjai virradjanak fel az oszmánok népére. Te tudod, hogy mi az igazság útján járunk, őrj meg tehát a vesztőt és pusztulástól. Áldd meg ellenségeinket, kik igazágtalman és gátló támadnak reánk. Áldd meg a mi testvéreinket is, a magyar népet, mely a vész napjában baráti és testvériséget nyújt felénk. Told hatalmasá s dicsővé e nemzetet és áldd meg a két testvér nemzet frigyet! Te pedig dicső vértanú, ki századok óta pihenés e hantok alatt, nyugodjál bekeben, legyenek edesek és rózsásák álmaid! Nem ellenség földjében pihenek poraid; a testvéremmel áldott hantjai takarják poraidat. Mily boldogítók, mily edesek lehetnek a te álmaid! Itt a te szentelt hantjaid fölött pecsételjük meg a két testvéremmel között létrejött frigy-kötést. E testvériség szerződés a te poraid fölött nyer életet és valóságot. Add uram istenünk, hogy e két testvérnép között létrejött testvériségi szövetség áldos és öröktartó legyen! Mondjátok el testvéreim velem együtt a fatihát!”

A seikh e szavai után kiki magában elmondotta a Korán első fejezetét (a fatihát), s utána mindnyáján hangosan mondták rá az áment. A tömeg, habár nem is értette az imádság szavait, meghatva mondta utána az áment. A seikh ezután a magával hozott két táblát akasztotta fel a falra. Az egyikén e szó: „Masallah!” („Isten hozott”), a másikon egy szent mondas áll. Egy drága szőnyeget, — legszebb kézimunkával kivarrrva, terített le az asztalra. Erre kiki hozzálátott nevének felírásához. Az ezernyi felirat közé a seikh egy négyes soru költeményének (rubai) két első sorát írta a falra. A két sor következő:

Khudaja ittifak üzre olanlar mülin abad et,
Madsarile milleti oszmaniani dem be dem sad et,
(Uram! a frigykötőknek oltalmazd birtokát,
Hozd fel magyar s törökre boldogság nappalát!)

E két sor alá oda írta nevét is: *Seikh Szulejman Efendi*. A jelenlevők megtekintették a romladozó és egészen elhanyagolt türbét, melyben nehány feliratot, két kopott vadállat-bőrön, egy koldus tarisznyán kívül csak egy koszoru van, melyet a mult öszön tett oda nehány ifjú ember, kiknek egyike a török küldöttséget üdvözölte a türbében. A seikh elsomorodott a türbe rongált állapotán s megbízott, hogy kitartozzása iránt tegyen magam érintkezésbe egy kőművesessel, tudjam meg árát, s őt alkalmilag értesítsem róla, minthogy azt kijavíttatni szándékozik.

Mikor mindenik török felírta nevét s a

TEVFIK EFENDI, ESSZAD BEJ, ALI DSEVAD BEJ, RIZA BEJ, NURI RESAD BEJ, RAGIB BEJ, HASSZÁN BEJ, SEMSZEDDIN BEJ, RAIF BEJ,
 hirtlapíró. ABDUL BAKI BEJ, HODSA MEHEMMED EFENDI, SEJKH SZULEJMAN EFENDI, HUSZNI BEJ, MEHEMMED MUHLISZ EFENDI, AHMED FAZIL EFENDI,
 török képviselőház tagja, a „Mektebi Saultani” allgázgatója, jogtanár.

A TÖRÖK KÜLDÖTTSEG GÜL-BABA SIRKÁPOLNÁJÁBAN.

FÁKLYÁSMENET A TÖRÖK KÜLDÖTTSEG TISZTELETÉRE A LÁNCZHIDTÉREN, Május 4-én.

kertész is aranyokban kapta ki borralóját, a seikk megállott a türbe közepén levő négyselegű deszkaajtó előtt, s e szavakkal: „Áldott Gül Baba szelleme, szállj meg a hozzád zárándoklót! Az ajtó alól egy esipetnyi port vett magához és keblére hintette. A többiek követték példáját s elhagytuk a repedezett és szellős türbét, mely egy megható jelenetnek volt tanuja.

A nehéz ajtó becsukódott lépteink után s a nyílt ablakon át ekkor egy szellőske osont át a küldötséggel feje fölött, mintha Gül Baba szelleme lengett volna fejünk felett suttova: Allah áldása kísérje lépteiteket!

Erödi Béla.

Déryné naplójából.

VIII.

A pantomim lezár. Egy uszályos szerep. A Karacs-család. Márton professzorok. Az áldozat. A haragzó anyja.

Kiosztották tehát „Andromédát,” a czimszerepet nekem, melyet csakhamar betanultam s ebben egy valóban nagy-szerű magándalt, tele staccatókkal és nehézségekkel. Én ezt nagy tetszés mellett énekeltém, s ez már ingerelte Czagányinét ellenem, ki azontul mindig konok szemekkel nézett rám, ámbar minden nagyobb daljátékban meghagyták neki amaz első szerepeit, melyeket már betanult s én csak a második szerepet játsztam.

Ez időben történt — épen próbát tartottunk egy daraból, — hogy csak beállit egy nagy hosszú olasz a színpadra s ajánlja szolgálatait, mint pantomimikus. Mondják neki, hogy szép, s mind jó volna ez, uram, de mi nem tartunk néma játékot, se szövege, se muzsikája, se ahhoz való személynéletünk nincs.

— Az mind semmit, — mondja törteve, hol magyarul, hol olaszul, — erlauben, signora, egy játék megnezek, mindjárt látok, welche hat Mimik, hat Talent, hat viel Begreifen.

Es ugy lon. Feljon masnap a probara, hol az egész társaság együtt volt s próbált.

Az én taliánom oda jön hozzám: — Szu allererstmal die kleine made-moiselle, — mondja.

— Ah nein, nein, — mondám szörnyen megjévedve, — kleine madmoazel nid spielen pantomimistáné.

De már az előtte való napon is sokat kaczagtak a tagok és csufolták egymást, hogy majd melyik játszója a harlequint.

— Ah si, si! — kiabált az olasz — signorina hat Mimik, leichte Füsse, — kleine graziosa.

Harlequinnek pedig választotta — Déry urat. Én elkezdtem siró hangon:

— Oh istenem! már most még pantomimistáné is legyek?!

— Te bohó, — mondja Murányiné — az semmi! hiszen az még hasznodra válik, hajlékonyságot, szép állásokat, kecses mozdulatokat tanulsz.

— Si, si, — mondja a hosszú olasz — schöne Kunst! werden hübsche Colum-bina, mia cara, — ik spielen selbst Pier-rott, — s mondá, hogy még érkeznek néhány tagok, addig tanítani fogja az urakat. Nehányat kiválasztott a színészek közül, de nem mindeniket lehetett rá venni, hogy bele harapjon a savanyu almába.

De nekem szegénynek ott is helyt kellett állni. Mondá Marianne ur — mert ez

volt a neve — hogy legelőször engem fog tanítani; de én csak huzakodtam, pedig akkor még nem is sejtettem, hogy mennyit kell majd szenvednem. De csak rá beszéltek s Vida ur megígérte, hogy csináltat egy szép Columbina-ruhát s aztán majd az enyém marad. Ez hatott.

A hosszú aztán megkezdte a tanulást velem, de a lezárás mind hízással végződött. Szídtam a talijánt, hogy mért nem maradt az országában. Semmi kellemes nem volt ennél a bolond táncztanuláznál. Sokszor már azt hittem, kicsavartja a bokámat a csuklójából és nyomorékká teszi lábaimat s aztán majd nem fogok tudni játszani. Mondtam neki sirva fájdalmamban: „Csunya longinus! verflucht! hosszú kezű majom! (olyan hosszú kezű volt, hogy leért a térdig,) gehe furt zu Haus, — ich will nix lernen“ (még akkor nem tudtam jól németül) — s ő még kaczagott azzal a borzasztó nagy szájjával, midőn két szék közé állított s abba meg kellett kapaszkodnom, míg ő nagy markával, mint valami vasprésszel fordította kifelé azt a kis sovány lábamfejét. Azt hittem ilyenkor, soha se fogok többé „langaust“ és „neuettet“ tánczolni. De ő csak biztatott, hogy ha én ezt a „noble Kunstot“ egyszer megtanulom, soha se kívánok egyebet, mint pantomim-játékot játszani, és csak akkor fogja a publikum meglátni, mi sok mimikai arczkifejezéssel bírok.

Mire a lábujjhegyen járásra került a sor, már akkor csakugyan oly könnyen szokeltem, hogy azt gondoltam, egyenesen égbe repülök. Így tanultam meg a ballet-iskolát.

Az olasznak megérkeztek néhány társai, szerződésre léptek az intendánssal és folytak a néma előadások a többi színelőadásokkal vegyest, és mindvégig én maradtam az ő Columbinájok, a majomkezi nem hozott más. Játsoztam a némajátékban is, a vele adott más darabban is ugyanazon este. De én a milyen szép voltam csupa széles atlasz pántlikákából és mindenféle színű koczkákból készült harlequin öltözékben, melyről csak egy röpült a sok szépszinű szalag, — már magam se bántam hogy a lábaimat kissé kicsavarta a helyéből a talián, kivált mikor oly jól sikerült a játék, hogy meg is ujrátattak némely jelenéseket.

Tehát most már nemcsak énekesnő, de ballettánczosnő és pantomimikai játékos is voltam.

De már most el is voltam foglalva teljesen, alig maradt annyi időm, hogy a játékokra elkészítsem az öltözékeimet. Reggel énektanulás, onnan mentem egyenesen a játékpróbára, mikor azt elvégeztem, a tánczlezkére. Alig ebédelhettem. Az utolsó falattal a számban, vettem a hónom alá a kottámat, mentem éneket tanulni, azt elvégezve ismét a tánczpróbára, akkor aztán haza az öltözéteimet készíteni, onnan föl a színpadra játszani. A játékból haza jövén, vacsora után azonnal hozzá láttam tanulni a szerepeimet, sokszor megtörtént, hogy kifáradvány elaludtam mellette, ekkor lefelé kerültem az ágyba, de éjjeltámban ilyenkor ijedtem ébredtem föl, eszembe jutott, hogy nem tanultam végig szerepemet, s akkor folytattam újra a tanulást. És az mindig így folyt.

Az én ifúságom nem volt oly kényelmes, mint a később korbelt kezdők, és ha a kiolthatatlan szenvedély nem lelkesit,

talán nem is győztem volna le a sok nehézséget, melylyel küzdenem kellett, az én gyenge testalkotommal. De a czélra függesztett szemem és vasszorogalmom sikerült keresztültörnöm minden akadályon, mely utamba gördült s azt nehezzé tette.

Az idő haladt fölöttem, sebes szárnyakon repült, s én már tizennégy éves lettem! Mind nagyobb szerepeket kaptam, s mi boldog voltam, tapasztalva, hogy kicsit nőttem is.

Egyszer kiosztják a „Templáriusok“ -at. Murányiné játszotta Blankát, a király leányát. Jaj de már most kinek adjuk Matild hercegnőt? Ez nagy szerep és erős. Matild a királynak, Szép Filőpnek volt a kedvese, egy rozsgonos jellem, ki meg akarván hódítani a templáriusok nagymesterét, mindennemű csábokat fölhasznál. De nem sikerül neki, mert Molai, a lovagrend nagymestere megvetéssel utasítja vissza minden szerelmi ajánlatait, a mi Matildot annyira fölbosszantja, hogy körülfonván a királyt szerelmi ravasz hízélgésével, ártatlanul bevádolja az egész szerzetet s a király máglyára itéli s megégetteti minden tagját.

— Hát kinek adnák? Czagányinének! — mondák. Már akkor Simény Biri elment a társaságtól.

— Oh, — mondá Láng ur — ugyan mit gondolnak! Se játék, se mimika, se egy szikra tűz benne! Elejti az egész szerepet. Rózának kell adni.

Én otthon busongtam, hogy ma nagy-szerű játékból lesz próba és nekem abban nem lesz szerepem, mert nincs olyan kis leánynak való szerep benne. Gondolván magamban, most legalább megnézem a játékot, s ha nagy leszek, tudni fogom, hogyan kell játszani.

Ekkor belép a színházi szolgáló: „tessék feljönni rögtön a próbára.“ Azt gondoltam, megváltozott a repertoire. Siettem, a mint csak tudtam, ugy repültem örömemben, nehogy az alatt másnak adják a szerepet.

A mint bemegyek, mondja Láng:

— No Rózsika! itt egy nagy fontos szerep. Föl meri-e vállalni?

Azt se kérdeztem, ártatlan-e, vig-e, vagy kicsodás, — csak azt mondám:

— Én-e? Adják ide! ha hat fontos lesz is.

Azokban Láng vissza-visszakapokta, a mint utána nyultam, s incselkedett velem. Én meg folyvást lármáztam: „Adja ide! adja ide kérem!“

Kaczagtak rajtam. De hát még a próbán, mikor mondám:

— Jaj, kedves Teresa mama! én ezt nem mondom, — ezt tessék kihuzatni. Én ezeket a szókat nem mondhatom soha egy férfinak, a mit ez a leány mond. Még hogy „imádlak!“ aztán „fogadd el szerelmemet, Molai!“

— Hja galambom, akkor az egész szerepet ki kellene törölni, mert mind olyanokat mond!

Én nagyon elszontyolodtam és hallgattam s fenakadt a próba.

— Ejj! — mondja Láng ur, — majd elmondja más. Haza mehet.

Én csak újra elősompolyogtam, felvettem ismét a szerepet az asztalról s belenyugodtam. Sőt egész hévvel, tüzzel próbáltam csak azért is, mert mindig bosszantottak a szereppel.

Próba végzetével egyenesen repültem Karacs-ékhoz. Ez egy igen érdemes pol-

gárház volt Pesten. Az ur igen nevezetes, nagyhirű rézmetsző, az asszonyáság derék házi asszony s egyszersmind író is volt. Ugy gondolom, *Takács Éva* név alatt ismeretek munkái. Murányiékkel igen jó barátságban éltek s engem is igen szerettek. Sok gyermek volt a háznál, nevezetesen leányok, köztök a lelkes és az irodalom és nevelés terén később oly szép hirre emelkedett Teréz. A legkisebb Róza; — ez még későbbi időmben is jó barátom volt. Ama nagyhirű Márton professzor is ott lakott nálok, nejevel. Kedves szeretetre méltó pár volt, kivált az asszonyság.

Karacséknál sokszor ebédeltünk s így ma is. Én be sem vártam Murányiékát, kik még otthon rendelkeztek, csak futottam lelkendezve Karacsékhoz, s az asszonyság elé lebegtetve szereppemmel, kiáltam:

— Karacs néni! Karacs néni! nézzen csak ide! nézze csak, mily nagy szerepet kaptam! Sleppek szerepet!

Aztán futottam Márton professzor-nehöz:

— Tekintetes asszony, nézze csak, nézze, mit kaptam. Egy roppant nagy szerepet. Herczegasszonyt!

Felmentünk az ebédhez. Már mind együtt voltunk. Előmben áll Karacsné s kérdi tőlem az ő barátságos mosolygó arczával:

— No hát kicsoda szerepet kapott, Rózsika, hogy oly igen örül neki?

— Nagyon bizony! — mondám — Matildot a „Templáriusok“-ban.

— Jaj az istenért! — e szavakkal csapta össze kezét a néni — nem magának való az, hiszen maga igen kicsi annak a nagy . . . ,dámának“.

Ezt az utolsó szót biz ő nyersebben mondá, de én azt nem irhatom úgy ide, a hogy ő mondta.

Én majd leestem mind a hét egemből, összehuztam a szájamat.

— Dehogy vagyok én annak kicsi! — mondám hirtelen, megjévedve s nagy szemeket meresztve mindenekre, attól félvén, hogy most mindjárt elveszik a szerepemet.

Nevettek aztán fölöttem s kaczagva mondák: „most nem tudja, hogy mit mondott ijedtéiben!“

A szerep nálam is maradt s el is játsztam. Murányiné jól betanított és fel is öltöztetett, s azt mondák, nem hitték volna hogy úgy megfelelek annak a nagy feladatnak; csak az a baj, hogy a kokettériám nagyon gyermekes volt. No de nem volt még akkor bírálát s szívesen elnézték, ha gyenge voltam a nem nekem valókbán.

Most adni akarták az „Ujholdvasárnapi gyermek“- című daljátékot, de nem volt, a ki eljátssza a — fodrást. Ez egy furfangos, szeleburdi ifjú. Mondják: „oszszuk ki Rózának.“ „Jól van, lesz az fiu is. De nagy a baj! mit csinál majd a nagy hajával?“ Mondják: „vágja le!“

— Jaj istenem! — mondám ijedten — az nem lehet! Anyám megöl, ha megtudja. — S én magam is nagyon sajnáltam, mert mindig úgy ápoztam. Minden szombaton levágtam a végiből, hogy szép egyenes legyen. — Nem, nem! azt én nem tehetem.

— De hiszen megnő ismét, — biztattak, — aztán ha le nem vágatja, akkor nem játszhatik egy fiu szerepet se, pedig milyen szép fiu szerepek vannak.

Én minden testi tulajdonaim között

mindenek fölött a szép hajamra voltam büszke, és mégis — oda tartottam a feje- met a fodrász ollója alá. Valami az, mikor egy serdülő leány meg tud hozni egy ily áldozatot, — de én meghoztam. Hivatásom szeretete győzött minden hiúságom fölött. De az olló minden nyikkanással mintha a szívembe nyilalt volna, reszketve vettem kezembe az egyenként lehulló fűrtöket, s midőn benéztem a tükörbe, elfakadtam sirva. E mellett annyira gondolva irtóztam a következőktől.

Édes anyám eleinte gyakran bejött Pestre, megnézni, mit csinál? nem vagyok-e beteg? Bezzeg volt ne-mulass, mikor tudtára esett, hogy három évre szerződtem. De végre csak lecsillapították.

Midőn egyszer bentlétekor épen Járkót játsztam az „Arany idő“-ben, — lenn ilt a zártszékben, egy asszonyság mellett, a ki hozzánk is eljárt, de anyámat nem ismert. Ehhez oda fordult a más oldali szomszédja s mondá:

— De kedves kis jószág ez a kis Róza! Milyen jól játssza ezt a vad leányt. — Ez az én leányom! — mondá anyám büszkén, s én nem emlékszem, hogy lett volna életemben boldogabb pillanatot, mint midőn hirül hozták nekem, hogy anyám büszke rám. . .

Most, lenyírott fejfejjel ülök a szobában: egyszer csak betoppan anyám. Alig volt annyi időm, hogy megsókoljam kezét. A mint lehajlok, csak reám mereszti szemét. Egyszerre csak homlokához kap és csak annyit mond:

— Igaz lehet-e ez? Nem! ez lehetetlen! Inkább elhiszem, hogy kifolytak a szemeim és csak képzeletben jön ez a balga kép előmbre. Ugy-e Murányiné asszony, ez nem az én leányom?!

Bizony még Teresa mama is megszép-pent egykissé, oly borzasztó képet csinált szegény szülém. Csak ugy hebegett, míg össze nem szedte magát. Én félrehuzódtam, hogy ne nézzen reám, egy szót se mertem szólni. Reszkettem féltemben.

Végre Murányiné mindenféle meintsé- get össze-vissza hordott, hogy annak meg kellett lenni ezért meg ezért, — igen nagy szükség volt rá, különben ő nem engedte volna meg; aztán nagy hálátlanság lett volna Vida ur iránt meg nem tennem, ki személyesen kért rá.

Én is összetett kézzel oda sompolyogtam, de szólni nem mertem. Végre mondja anyám:

— Alávaló! Hogy mersz így előmbre jönni? Nem jött emlékedbe, mikor az olló neki fogták, hogy megnyirjanak, mint egy — nem fejezte be, csak dühösen nézett hol Murányinéra, hol reám, — nem jutott eszedbe, hogy ápoztam a hajátokat, hogy vigyáztam minden szálára! Ezzel lenyír- kat rólad bizony minden jót, mit lek- kedbe csepegtettem. Ez a komédia gyö- mölce, ez az erény oskolája, hol minden jót hamar felejtnek s minden rosszat ha- mar megtanulnak. Menj előlem! Magad sem tudod, mit vesztettél! Egy leánynak legszebb ékessége a haja, ugy kellene őriznie, mint a szeme fényét. Nálunk csak olyanok vágják le a haját, kit aztán utána mindjárt ki is sepröznék. Menj, te háládatlan gyermek!

Element haraggal, bucsuzás nélkül s engem, ki ki akartam kisérni, visszalököt az ajtóból. „Velem ugyan végig nem jössz többé az után ezben az életben!“

Nagyon vétkesnek éreztem magamat, hogy jó anyámat annyira megzsoromítha- tam. S minthogy megmaradt fürteimet minden éjjelre föltekergettem papirosba, soha se lehetett egészen a párnára fektet- nem a fejeimet, — sokáig, nagyon sokáig nem tudtam aludni ez eset után.

— Teresa mama! — kiálték fel néha — ez a sok papiros-kigyó a fejemem nem hagy engem aludni. A rossz lelkiismeret kigyói azok s örökre azt sziszegik a fülembe: „megbántottad anyádat!“

— Imádkozz' és aludj'!

Igen jó tanács volt ez a kettő. Az első lassanként mindig meghozta a másodikat.

(Folyt. követk.)

Erödi Béla.

A „török világ Magyarországon“, mely a le- folyt napok alatt oly szép engesztelő áldozat volt a századok előttiért, sokáig meg fog maradni minden magyar ember szívében kedves emlé- nek. De hogy oly kedves emlék maradhatott, hogy a török küldötségek tagjai egész szívüket kiönthették a magyarok keblébe s kicsérlelheték velők minden gondolatukat és érzelmeiket: azért köszönet illet meg valakit, a ki nélkül el se bírjuk képzelni, hogy a testvéri rokonszenv kicserelésének e szép ünnepe oly meleg, oly benső lehetett volna, mint a milyen volt valóban.

A ki a rokonszenv delejes folyamát legbuz- göbban közvetítette köztünk és vendégeink között, a ki legtöbbet fáradt, buzdított és áldozott arra, hogy vendégeink itthon bérzék magukat nálunk, s hogy azon a nyelven, mely mindenkinek a ledkedvesebb, saját anyanyelvükön fejezhessék ki mindazt, a mit velünk közölni akarnak, s ugyanazon a nyelven hallják meg azt, a mit velünk mi az érzelmeiket viszonzozzuk: az Erödi Béla volt, „a mi törökünk“.

Ott volt ő az izgalmas napok alatt foly- vást, kora reggeltől késő éjjel vendégeink között, vezette, utbaigazította őket mindenütt, ő szolgálta nekik magyarul, felvilágosítással mindenben, a mit tapasztaltak, láttak, vagy előtök ismeretlen nyelven hallottak, s ez alatt az egész idő alatt ugy össze látszott forni velők, hogy a török küldötséget az ő lelkes, szelíd, rokonszenves alakja nélkül már nem is képeltük egészenek, s ő volt az végre, a ki, mire vendé- geink elbucuztak tőlünk, teljesen kimerülve, leült az íróasztalhoz, hogy tollal folytassa buzdó munkáját s megírja nekünk is, más la- poknak is, a mit már elmondani nem bir. Valóban „nem bir“, — ugy elérekdt, hogy csak sugra beszélhet. A lefolyt napok alatt többet tolmácsolt részint magyarból törökre, részint törökből magyarra négyház dizezionál, oda se számítva azt a tömérdek beszédet, a mit a maga nevében mondott.

E lefolyt napok alatt valóban ő volt ná- lunk a keletet a nyugattal összekötő legerősebb kapcsoló, s mire a keletnek végre is el kelle szakadni a nyugattól: nagy kérdés volt, a kap- csot melyik viszi magával. Az öreg seikk leg- alább ugy megszerette, hogy nem tudott elválni tőle s csak az ő oldala mellett érezte magát egészen otthonosan. Rá is akarta birni, hogy menjen le vele Konstantinápolyba, azonnal megteszi — *hodsának*, török professzornak.

Bizony kérdés, nem hatott volna-e a esü- bitás, miután vágyai is mindig kelet felé von- zák. De hát vannak magasabb hatalmak, melyek az emberi akarat-elhatározást rendezett álla- mokban szabályozni szokták. Ilyen pl. a honvé- delmi köteltség. A mi törökünk honvéhdad-

nagy s ha most elmenne, szökevénynek tekinték; mert szükség lehet rá idehaza is, a katonai magas körök felfogása szerint ugyanis alakulhatván a dolgok, hogy a hadnagy urat arra kommandirozzák, szurja bele kardját abba a szívbe, melyet tegnap még testvéri keblére ölelt...

A „török világ“ alatt a magyar közönség egy magyar névvel sem találkozott többször, mint az Erdődiéval, s e napok képe nem lenne se hü, se teljes, ha derék barátunkat kihagynók belőle. Meg vagyunk győződve, hogy olvasóink is szívesen veszik, ha bemutatjuk őt mai számunkban, mely legnagyobb részben törökeinknek van szentelve, s ő vele rekesztjük be e napok krónikáját. Ha — a mi távol áll az ő egyéniségétől — az emberi gyengeség megszállása miatt, hogy miért került a „Vasárnapi Ujság“ fülapjának utolsó oldalára, holott nem egy közleménye ez ujság czimlapján szokott megjelenni: gondolja meg tisztelt munkatársunk, hogy mint a legtöbb keleti nép, a török is visszafelé olvas s ujsága a végén kezdődik.

És most mondjuk el, a mit megismertetésére elmondanunk szükség, annál is inkább, mivel barátunk szerénysege úgy sem engedi, hogy amaz események leírásánál, melyeknek egyik főtenyezője volt, önmagáról is úgy megemlékezék, hogy abból a közönség kellő tudomást merítsen felőle.

Erdődi, család néven Harrach Béla 1846. ápril 19-én született Szászrégenben, Tordamegyében. Tanult szülőhelyén, majd Maros-Vásárhelyen, Gyulafehérvárt és Kolozsvárt. Gyermekkorában az aberraáció szállta meg nyugtalan, tettvágyó lelkét, hogy színész lesz, — meg is próbálta, de szerencsére abba hagyta s feljött Budapestre az egyetemre, hol ritka szorgalommal vetette magát a török nyelv tanulására, miután már előbb elsajátította a francia, angol és olasz nyelveket. Magyarul, németül, latinul s keveset görögül már előbb is tudott. Török rokonszenve nem mai keletű. Már tíz éves korában elsajátított néhány török mondást a szülőhelyén megfordult dervisektől s akkor már annyira rajongott a keletért, hogy a második gimnáziumi osztályból megindult Törökországba gyalog. Hanem egy napi járó föld után visszatért; de azért nem mondott le utjáról, csak elhalasztotta, jobb időkre.

Budapesten az egyetemen kizárólag török tanulmányainak szentelte idejét s ha egy vándor dervist megfoghatott, azzal szembenyakorlatilag is alkalmazni szerette, a mit tanult. Vambéry Armin, a keleti nyelvek jeles ismerője, volt tanára az egyetemen s ennek segítségével 1868 tavaszán kiutazott Törökországba, hol leginkább nyelvek tanításából tartotta fenn magát. Igen megszerette a törököket, kiket nem keresztül szaladó turisták módjára, hanem évekgig tartó köztük lakás, velük élés után ismert meg

alaposan s meggyőződött szép és nemes jelleméről, becsületes gondolkozásukról.

Törökországi tartózkodása alatt bejárta Bulgáriát s a Balkán-vidéket, mint a ruméliai vasútépítő társaság tolmáca, s itt szerzett tapasztalatai képesíték arra, hogy a magyar közlönyökben megbízható tájékozást nyújtson e vidékekről s még Kanitz híres munkáját is a balkáni utazásról részint helyreigazító, részint pótló jegyzetekkel ismertethesse lapunkban.

Konstantinápolyban hosszabb ideig egy felvilágosult és európai látókörü pasa fiainál volt nevelő s ekkor tanulmányozta a persa, arab és új-görög irodalmat és nyelvet, melyeket két év alatt sajátított el.

Ekkor azonban haza hívta a nálunk életbeléptetett általános védkötelezettség. 1870-ben haza jött s honvéd lett, hol a tiszi vizsga letétele után hadnagy rangot nyert. E mellett

ERDŐDI BÉLA.

folytatta tanulmányait s az egyetemen közléptanodai tanári képesítést nyervén, a pest-józsef városi reáltanodánál a magyar és német irodalom tanára lett.

Szabad idejét ez alatt irodalmi munkálkodásnak szentelte s alig volt magyar lap, melyben ne jelentek volna meg többnyire keleti tárgyú közleményei. A mellett a török és persa nyelvekből „summa cum laude“ kiállott szigorlat után az egyetemen e nyelvekből bölcsészettudorává avatattott.

Önálló műve is több jelent meg, melyek nagyobb része már tárgyánál fogva specialitásnak tekinthető irodalmunkban. Ilyenek: a „Keleti Gyöngyök“, egy czinikus persa költő (Omer Khejjam) költeményei, persából fordítva és ismertetve; — „Hafiz dalai“, a kelet e legnagyobb lyrikusának életrajzával, szintén persából fordítva; — „Török mozaik“, ethnografiai rajzok és vázlatok, saját tapasztalatai

nyomán; — „Leila és Medsun“, költői beszély Bagdadi Fuzulitól, török irodalom-történeti tanulmány.

Tankönyvet is irt a „Magyar nemzeti irodalom történetét“, s ehhez „Olvasó könyvet.“ Legújában jelent meg „Gyakorlati török nyelvtana“ s most van sajtó alatt „Magyar-török szótára.“

Ehhez számítva a különböző folyóiratokban megjelent cikkeit, tanulmányait, értekezéseit és felolvasásait, melyek összegyűjtve több kötetet tennének — Erdődi már eddig is megnyugvással tekinthet irodalmi pályájára, melynek pedig — tekintve ifju korát — még csak kezdetén áll s még csak ezentul várhatjuk szorgalmától és lelkesedésétől ama munkásságot, melylyel az annyira keletre utalt magyar nemzetnek még egykor nagy hasznára lehet.

E lelkesedése a kelet iránt az, mely őt ismerői körében már réggen törökké avatta, a nélkül, hogy magyarságából csak legkisebbet is levont volna. Nem is nevezzük őt baráti körben másként, mint „efendim“-nek s belépéskor mindig „Szalam aleikum“-mal üdvözljük. Ő maga is elmondogatja, hogy a törököknek se-hogy se tetszett az ő neve, melyet ők „Arudi“-nak ejtenek ki, s Törökországban tartózkodása alatt elkeresztelték „Mehemed Nur-Eddin“-nek, a mi annyit jelent, mint „a hit világossága“.

Külsőleg, különben semmi se árulja el rajta a — törököt. Nagy, lelkes kék szeme, aztán — csak egy felesége van (1875 nyarán vette nőül Kovács Lillát, kívül boldog családi életet él s bizonyosan nem cserélne fel kelet összes odalkijáért), aztán — horrendum dietu! — még csak nem is pipázik s meg nem iszja a fekete kávé. „No hiszen, vagy te szép török, efendim! Semmiféle szokásod nincs olyan, a mi török voltodra emlékeztetne“, — így kötődünk vele. „Dehogy nincs! — mondja

ilyenkor, — hazudni nem tudok, a mit megígértem, szentnek tartom, az igazságért kész vagyok meghalni s mivel a próféta az igazhívőknek tiltja a borivást, hát én — bort sem iszom!“

No ezekben aztán csakugyan igazhívő mohamedán!

Törs Kálmán.

Egyveleg.

Kétezeréves család. A világ legrégibb családjának feje most halt meg Chinában. Neve Kung herceg, ki állítólag egyenes ágon származott le Konfuczustól, ki Krisztus előtt 479-ben halt meg. Hetvennégy generáció választotta el Kung herceget családjá híres megalapítójától. — A legnevezetesebb azonban az, hogy a kétezer évnvi időszak alatt a mennyei birodalom híres bölcsének családában sohasem szakadt magva a férfi utódoknak.

Örményország és lakói.

Örményország, az orosz-török háboru első színtere Ázsiában, 3—6000 láb magas fensik, mely Perzsia, Kis-Ázsia és a Kaukázus fensíkjaival összefüggésben áll, minthogy hegységei e tartományokba benyulnak és az ottaniakhoz csatlakoznak. Örményország e magas vidékeit, melyeknek hosszu, szoruu és hóban gazdag telet és csak rövid, hanem égetően forró nyarat kell kiállniok, hatalmas, kopár heglánczok szeldelik keresztül-kasul, melyek közt mélyen bevágott völgyek vonulnak végig, ugy hogy többnyire mindenütt három egymásra következő lépcsőzet (terrace) keletkezik, melyeknek fátlan pusztaságai csak legelőül használhatók, míg a völgyekben földmívelést és gyümölcstermelést folytatnak. Félvad keresztényen esztorianusok laknak e zordon hegyi tartományban, melynek a bibliai nevezetesség Ararat a legmagasabb csuca, mely állítólag épen a föld közepén emelkedik, a mennyiben a Csöndes és Atlanti-oczeán, a Szenegal torkolata és Peking, a Szahara nyugoti és a Gobi-sivatag keleti széle, a Jöremény-fok és Behring-szoros közt épen közbül esik. Örökös hótele alatt — legálább a munda szerint — ott áll ma is a Noé bárkája s Noé atyánk Arguri falu közelében szállt ki a bárkából és ott ültette az első szőlőt.

Örményország hófedte magas csucaival s messzire kinyuló hegyfalaival, melyeknek nagy terjedelmű lejtői jó legelőket képeztek, bátran tekinthető a sémita népek őshazájának. Innen nyomultak le azok az Eufrates völgyén, melynek síkjain aztán művelt birodalmakat alapították óriási városokkal. A várromok, melyek a rómaiak, görögök, arabok és perzsák betöréseit megelőzőtt korból származnak, ugyszintén a zárdák is a mély sziklavölgyekkel és falvakban dúsz lapályokkal együtt sajátságos kellemet kölcsönöznek az országnak, mert a mostani elhagyatottság és elvadultság közepette mindenfélre az egykori magas műveltség nyomai látszanak.

Magánosan álló hatalmas fensíkon s még magasabb, örökös jéggel és hóval borított csucoktól környezve áll az Ecsmiadzin-zárda négyszögü tömör épülete, mely az örmény keresztények Rómája. Harmincz lányi magas kőfalának mind a négy szögletén egy-egy torony emelkedik annak jelölül, hogy itt megtámadtásra és elkeveredett védelemre is készen kell állni bármikor. A lelkészek a kőfalon belül számos egy-és kétemeletes épületben laknak, melyeket kertek, közterek, nagy gabonaraktárak, vágóhidak, lóistállók, süthelyek, és fürdők választanak el egymástól s ez épülettömegek közepén emelkedik a koczká alakú főtemplom alacsony kupidomú tornyával. A koczkakövek-ből épült templom szent keresztet képez, s a templom kinstarán kívül még számos ereklyét is őriz, melyek nélkül keleti templom ugy sem képzelhető. Ott van például Szent Jakab egyik keze, melynek ujjai közt kis láncon függve a Noé bárkájából egy kis darab látható, mert Japhet és Ábrahám itt az Ararat körül állítólag huzamos ideig lakott. „Világító“ Gergelynek is, a ki az örményeket megtérítette, van itt egy keze, továbbá Gripszime vértanú nő koponyájából egy darab, s Pál apostol egyik uja hegye, melyek az örmény Rómának legféltettebb drágaságai közé tartoznak.

Ecsmiadzin napjai nem engedik, hogy az evangéliumot az ország nyelvén kinyomtasák; ez régi keleti szokás, minthogy a hinduknál is meg van tiltva minden laikusnak, hogy a szent kinyilatkoztatásokat olvassák. Maga

Krisztus jelent meg Szent Gergelynek, fölszólítottani őt, hogy az Ararat lábainál a „meghamisítatlan hit“ számára templomot építsen, miként ez a zárdatemplom márvány-fedelén ma is olvasható.

A keresztény hit szentélyétől nem nagyon messzire, a már orosz uralom alatt levő Erivánban, a mohammedánoknak is van egy romlásnak indult szent zárdájok. Eriván kikövezetlen és piszkos város apró alacsony házakkal, melyek agyagszinü körfalak mögött rejtőznek. Itt van közel Noé sirja és a városon kívül meredek és magas sziklacsucson száraz érokkal és kettős agyagfallal körülvéve emelkedik Eriván vára, melynek bevétele szerezte a muszka Paskiewicznek az „Eriwanszki“ előnevet. Itt áll még a régi nagyhírű mecsét, melynek földtermében a fallesztyények és tükörveg-tetőzet ama dicső korra emlékeztetnek, mikor Eriván a persa uralkodók székhelye volt. E mecsétben hallgatják az igazhívők, kedélyesen sziva pipájátok, lelkészeik épületes oktatásait; tömördek tatár, török és perzsá gyűlt itt össze időnként, mindenik a maga festői öltözetében, s különösen a törökök kék talárban s kupalaku fekete kucsmákkal. Mikor a szent beszéd nagyon is a szívökre szól, az igazhívők „Haj, haj!“ kiáltással üdvözlik azt, s elkezdenek borzasztóan kiáltani, jajveszékelní s a nők arczul verdesik magukat és ez így tart mindaddig, míg a kedélyek lecsillapulnak, mikor aztán a kiadott pipákat újra meggyújtják és az ajtatos hívők serege szívében és lelkében megvigasztalódva szerteszéled. Sajátságos jellemvonása ez a keleti ajátoságnak, mert az abyssziniak keresztények épen így tesznek, pipáznak, fecssegnek és alusznek az isteni tisztelet alatt, s szívök mélyéből gyűlölnék a régi, tiszteleltre méltó hit újítására irányuló minden törekvést.

Az örmények a föld legszebb népei közé tartoznak; testalkatuk feltűnően szabályos; nem oly nagytermetűek és csontosak, mint Georgia lakói, sőt ellenkezőleg bizonyos előkelő finomság és könnyedség jellemzi egész külsőjüket. Élénk természetű, egészen a ravaszáig és kormönfonságig ügyes és eszes emberek, kik szorgalmuk és kitarásuk által kényelmes életmódot tudnak teremteni maguknak. Szó sincs róla, hogy a törökök uralmat megunták volna és a fehér czár védszárnyai alá vágyakoznának. Ők a türelmes és szelid lelkületű törökökkel nagyon meg vannak elégedve, és ha csak megvesztegetett papjaik el nem ámitják őket, a muszkák aligha találnak szövetségességre bennök. Az örmények hazája száhadokon át szolgáló küzdő helyül a mohammedán hit két különböző árnyalatát követő keleti népeknek, a sunnitáknak és shiitáknak, míg a legújabb időkben a moszkovitizmus és mohammedánizmus, Oroszország s Persia és Törökország közt folyt elkeveredett küzdelmeknek volt színhelye, s napjainkban ismét azzá lett.

Az örmények a föld legszebb népei közé tartoznak; testalkatuk feltűnően szabályos; nem oly nagytermetűek és csontosak, mint Georgia lakói, sőt ellenkezőleg bizonyos előkelő finomság és könnyedség jellemzi egész külsőjüket. Élénk természetű, egészen a ravaszáig és kormönfonságig ügyes és eszes emberek, kik szorgalmuk és kitarásuk által kényelmes életmódot tudnak teremteni maguknak.

Ők a türelmes és szelid lelkületű törökökkel nagyon meg vannak elégedve, és ha csak megvesztegetett papjaik el nem ámitják őket, a muszkák aligha találnak szövetségességre bennök. Az örmények hazája száhadokon át szolgáló küzdő helyül a mohammedán hit két különböző árnyalatát követő keleti népeknek, a sunnitáknak és shiitáknak, míg a legújabb időkben a moszkovitizmus és mohammedánizmus, Oroszország s Persia és Törökország közt folyt elkeveredett küzdelmeknek volt színhelye, s napjainkban ismét azzá lett.

Az örmények a föld legszebb népei közé tartoznak; testalkatuk feltűnően szabályos; nem oly nagytermetűek és csontosak, mint Georgia lakói, sőt ellenkezőleg bizonyos előkelő finomság és könnyedség jellemzi egész külsőjüket. Élénk természetű, egészen a ravaszáig és kormönfonságig ügyes és eszes emberek, kik szorgalmuk és kitarásuk által kényelmes életmódot tudnak teremteni maguknak.

Zemplénmegye rendszabályai a borkezelés és kereskedés ügyében, 1801-ből.

A XVII. század kezdetéig legkitünőbb magyar bornak országszerzte a szerémit tartották. Egy régi magyar közmondás azt tartja, hogy „Duna pontya, Tisza kecsége, Ipoly csukája jó böjt, ha szerémi borban fött.“ Hazánk területén a szőlőtőkét is legelőször Szerém hegyeibe plántálták, s mióta Probus római eszázár Száva-Szent-Demeter (a mai Mitrovic) környékén, legionariusaival megkezdte a szőlőművelést, a Szerémség hegyei azóta szakadatlanul hozták a gerezdet, adják a zamatos vörös bort. Bizonyára a hosszu idejű művelés idézte elő a

szerémi szőlők talaj-kimerülését, mely miatt a szerémi bor elvesztette első rangját hazai boraink között.

Azon mérvben, a mint hanyatlott, a különben még most is kitűnő szerémi bor hitele és tekintélye, azon mérvben emelkedett a hegyaljai boroké, melyek „tokaji“ név alatt, rövid időn a legkitünőbb magyar bornak tartottak. Tokajnak nálunk helyesen neveznek minden hegyaljai bort. Külföldön azonban téves fogalmakkal vannak elteleve a tokaji borról, s a mint Angliában jelenleg a legtöbb bort a spanyol Xeres város után Sherrynek hívják, a mint Németországban a rajnai borokat Hochheim után többnyire mind Hochnak nevezik: ugy keresztelnek el minden magyar bort tokajinak. Mintha bizony nálunk nem is teremne más, mint tokaji, mintha mi nem is ismernők a vinköt, lórét, czanköt, vulgo bicskanyitót vagy rabvallatot.

A tokaji hegy, s a Hegyalja mindössze is csekély területen fecsik Zemplén s Abauj megyékben. Az 1737-diki királyi rendelet hegyaljai bornak tartja a tállyai, golopi, rátkai, mádi, zombori, ondi, tarcali, tokaji, keresztúri, kisludai, szeghi, erdőbényei, tölsváyi, liszkai, vámos-ujfalusi, zsadányi, olasz, pataki, újhegyi, kistoronyai, szántói és erdőhorváti hegyeken termett borokat. Tehát tulajdonképeni tokaji, az országnak mindössze is 22 községe határában terem.

Most, a midőn a gyártott borok kérdése leginkább a miatt foglalkodtatja a magyar bortermelő közönséget, hogy az erről szóló törvényjavaslat emeli-e majd a magyar bor hitelét, vagy végkép alássa: nem tartjuk időszerűtlennek közölni azon rendszabályokat, melyeket, a hegyaljai borok kezelése, hitele és elárúsítása érdekében, Zemplén vármegye 1801. pünkösd havának 21. napján Sátoralja-Ujhelyben folytatva tartott közgyűlésén elhatározott.

A hegyaljai szőlőhegyek bortermelésének megóvása szempontjából hozott határozat így hangzik:

„1. Minden akár az országban bent, akár kívül lakó zsidóknak akármeddig hegyen termelt asszu-szöllő bészédés, bor csinálás, és azon végre való essentia vevés, sőt a bent lakos zsidóknak a csinált boroknak vásárlása is, az 1798. esztendőbeli júliusnak 17-ken 17.187. szám alatt kiadott és az egész országban kihirdettetett kegyelmes királyi rendelés és parancsolat szerint, tovább is eltiltatik; ellenben az ordinárium, azaz nem csinált, mind más, mind hegyaljai borral való kereskedés szabaddá hagyattatik: hanem

2. Az 1800. eszt. decz. 2-dik napján, a 28.142 szám alatt költ hasonlő k. királyi parancsolathoz képest, az országban bent lakó, és az Hegyalján, a már meggett conscriptiók foglaltatta szerint, szöllőt bíró zsidóknak, a magok szőlőjökben termelt boroknak megcsinálása, sőt azoknak megcsinálásához, mértékletesen megkivántató, az az a magán kívül, egy-egy putton asszu szöllőnek megszerzése, nem különben a magok termésének megkoszerósása, nem tiltalmaztatik. Ugy mindazonáltal:

3. Hogy a még 1748. és 1749. esztendőken költ rendelkezések utmutatása szerint, minden szőlőbirtokos zsidó, a helység bírái, és két, három esküttee által, mindjárt szüretkor, a maga terméséből való borait megszámláltatni, és annak mennyiségéről, a bíráktól bizonyosságlevelet venni tartozzon, hogy azzal magát, a confiscatiótól megvédelmezhesse. Minthogy

4. A ki a T. N. vármegyének, arról, hogy vagy több csinált bora van, mintsem magának termelt, vagy több asszu-szöllőt vásárlott, minsem a maga terméséhez megkivántatott, avagy tiltott helyekről hozta, vagy akármi tilalmas zagyváltást, és maleversatiót tett, beadattatni fog, és olyan bizonyosságlevelet magát kimenteni nem tudja, annak bora és asszija azonnal confiscáltatni fog, sőt azon többi kegyes parancsolat ereje mellett, a szőlőjének elvesztésével, s kibecsülésével is fog büntettni. Mivel pedig

5. A most említett 1800. esztendőbeli k. királyi parancsolat világos rendelkezése szerint, annak publicatiója után, (mely e folyó esztendőbeli boldogasszony havának 21-dik napján ment véghez) a zsidóságnak szülöket szereznem szabad, a mostani zsidók kezében lévő szülőknek conscriptioja pedig már beadattatván, ebből világosan kitetszene, hogy némely zsidók ezen parancsolatnak a megében lett kibírdetés után vettek szülöket: ahoképet a consensenszolgabíráknak szoross kötelességül tétetik, hogy ezeket ugyan most mindjárt megbecsültetvén, a licitátionak törvénye szerint eladassák, és ekképpen beszédendő árák, azon zsidóknak megtérítsék; ezután pedig, mind magok szorgalmatossan rá vigyázassanak, mind az alattok lévő bírák s előljárók által nek vizgátassanak, hogy valamely zsidó, se zsidótól, se másról, szülőt se vásárolni, se cserélni nem merzeljen, mivel ugys, a többször említett k. kir. parancsolat szerint, az olyan szülő adásvévésnek semmi sikere nem leszen, és semmiképen fog nézettetni.

6. Hogyha pedig ezental, valamely szülő, más fundusnak nem létele miatt, törvényes executio által, zsidó részére foglaltatna, meghatározottat: Hogy az olytán eset kbe, a zsidó a szülőt kezébe ne vehesse, hanem az executiót megtevő bíráknak sequestroma alatt maradjon egy hónapig; és ha az alatt, a zsidó, az eladását végbe nem viszi, azonnal az exequens bírák, az helység tanácsával, szokott licitatio módján, azt eladni, és a zsidó, ily formán bévevendő árával, megelégedni köteletessen.

7. Mivel pedig az árendába vett szülők is, alkalmatosságot adának a törvény, és felsőség rendelkezéseinek által hágasára, ezután zsidóknak szülőt árendába tartani is szabad nem leszen, az ogy szülőben termett borainak confiscatiója büntetése alatt. Ide nem értetnek mindazonáltal következők helységeknél, ugymint: Lészna, Oreszka, Sztára, Krivostyan, Őrmező, Barkó, Hrabócz, Homonna, Szinze, Taverna, Papina, Kelcsa, Kis-Domás, Váranó és Baesko hátraiban lévő szülők, mellyeket, mivel a többi ezeken megyébéli szülökhöz, alább való kvalitásokra és becsekre nézve hasonlítani, és ezen okra való nézve, hegyaljai borok helyett való család eladástól, s megvesztegetéstől, félteni nem lehetne, nemesak árendában tartani, hanem mindenképen zsidóknak is szabad leszen birni.

8. Akármely névvel nevezendő idegennek és külföldinek, sőt ez hazában lakó, de se az Hegyalján szülött, sem másútt az országban fekvő jóságát nem bíró embereknél, asszu szülött vásárolni, és azzal borokat csinálni, az 1737-dik esztendőben, és 1798-ban megújított k. kir. rendelkezésel fogva meg nem engedtetik. Ugy szintén az 1779. esztendőbeli végzés megújítván, senkinek zsidó vagy más tiltott személy által, asszu szülött szedni, venni, és így a törvényességére módot mutatni, szabad nem leszen, az alább megirt büntetés alatt.

9. Hogy pedig ezen tilalom, valami kigondolt színek alatt, ki ne jádeoztasson, az 1774-dik és 1791-dik esztendőbeli rendelkezések megújítván, tovább is meghatározottat: hogy maga házában vagy borházánál, akár zsidóknak, akár lengyelnek, vagy más tiltott embernek, borcsinálásra, s asszu zsedésre, módot s alkalmatosságot adni, vagy ogy embernek részére, maga neve alatt vásárolni, ugy hamis bizonyosság-levelekkel a praevaricatiót, akarmimódon és részben segíteni, az alább kifejezendő büntetésekké alatt, sem nemes, sem nemtelen embernek szabad nem leszen.

10. Minthogy az ugynevezett essentiának, az asszuról való lehuazattatása, és különösen való eladattatása, ugy az essentia helyett mustnak az asszura való töltése, mind a boroknak soványításával, mind a vevőnek károsításával, gonoszul gyakoroltatni tapasztaltatott; azért annak itzénként, vagy azokra nézve, kik kereskedésre sok asszút beszédnek és eladnak, átalagonként, s hordónként is leendő árulása és vevése, mind az eladót, mind a vevőt érdekelő, s alább ki-tesendő büntetés alatt, keményen tilalmaztatik.

11. Az olytán hegyekről, melyek a fent kinevezett hegyaljai helységek közé nem számílatatnak, asszút ugyan se egykor, se más-ker, színbor, pedig, akár megcsinálás, akár más végre az Hegyaljára, bojtellő havának 2-dik napjáig, behozni meg nem engedtetik, azután

is pedig, csak a vice-ispányoknál teendő jelentés, és általuk adandó passus mellett. De a vice-ispányok is különben passusst ne adhassanak, hanem oly módon és feltétel alatt: Hogy a Tiszán tul termett borokat, a magok helyén szokásba lévő nagy hordókban, nem pedig a hegyaljai kisebb hordókban hozhassák bé, és abban tartozzanak el is adni, hogy ezáltal, a hegyaljai boroktól megkülömböztessenek, és a vevők a creditum megesonkulásával, meg ne csalattassanak.

12. Valamint a hegyaljai, vagyis gönczi hordó, 180 itzés leszen, ugy az átalagnak 90, a puttonnak pedig, mellyel az asszu méretetik, 45 itzésnek lenni kelletik, hogy négy putton egy egész hordót ússön; melly adásban, vevésben való nagyobb biztonság végett, meghatározottat, hogy asszu szülőt nem más, hanem a vármegye bélyegével megbélyegezett, és 45 itztét megütő puttonnal leheszen árulni és venni, és más puttonnal sem adni, sem venni nem szabad.

13. A vásárlásban, a földes uraság mellett lévő elsőség, hogy az asszút vagy bort, eladni kívánó jurisdictionátusnak kárára ne légyen, az azzal való élés oda szorittatik, hogy az uraság, a vásárlást egyenesen maga, nem pedig tisztje, vagy más valami tiltott személy számára, és kész pénzen, mit más érte adna, tegye s eslekedje; mellyet, ha kívánatik, ki is bizonyítani köteleztetik, a vásárló tiszt.

14. Mind ezen előadott rendszabásoknak általhági iránt említett törvények, és királyi rendelkezések értelmében, tovább is meghatározottat, hogy ha valaki, akárminémű karban és állapotban lévő személy, ezen rendszabásokat, akármely puttonban megtört, s által hágia, azonnal ugyan azon bornak, asszunak, vagy essentiának, a mellyel törvényt szegett, elvesztésével s confiscatiójával, ha pedig a bor, asszu, vagy essentia már meg nem volna, annak árával, vagy ha csak vétkes cselekedetben, avagy elmulatásban állana a törvényesség, a nemesek ugyan pénzbeli fizetéssel, a nemtelenek pedig testi sanyargatással s veréssel, fiscalis actio mellett büntettetessenek. Melly contrabándónak, vagy confiscált javaknak, avagy büntetésül megvett pénznek egy harmada azé, a ki a törvény-szegőt bécáta, az másik harmad része a confiscatiót megtevő vármegye bíráinak, hüségés fáradságoknak jutalmául, az harmadik pedig, a nemes vármegye házi asszájába fog adattatni, s annál fogva, az 1723. eszt. 118. törvénye, és az 1737. oct. 11-ken költ királyi rendelkezés szerint, ezen büntetéseket, a különös földes uraságok, magok hasznára, épen nem fordíthatják.

Kiadattatott T. N. Zemplén vármegye főnotáriusa P. Horváth László által.

Közi:

Ballagi Aladár.

A vér és vas szinpadáról.

Károlycz.

Már szakad, hull a vas-eső.

A két muszka sereg, egyik 300,000, a másik 150,000 emberrel, vonul már feléle, kétfelől, mint két vészszel vemhes felleg, szélel már szőrkák villámaikat s mennydörgésük betölt messze területet. Arra tör mind a kettő, hogy a török birodalom szive körül egyesíthesse romboló hatalmát. Az lesz aztán a világot rengető zivatar.

S Európa várja összedugott kézzel, mi lesz ebből? s talán akkor csodúdik majd fel mozdulásra, mikor az ő lába alatt is megmozdul a föld. Addig várja, hogy az ázsiai muszka felhő keblét talán meghasítja az Ararat kettős hegye. De az csak a vízőzón ellen bizonyult menedéknél, mikor Noé apánk bárkját fölfogta. A tűzőzón ellen nem tesz szolgálatot a kialudt kráter, melynek egykor izzó látát okádó tűz-féjté ma jég és hó takarja a tizenötezer lábnyi egverő magasban.

A világtörténetnek valóban emlékköve ez az Ararat-hegy. Népek csatáit látta lábainál, nemzeteket látott keletkezni és elenyészni maga körül, s ő áll, megszámlálhatatlan ezredékek óta mint a változhatatlanság és mozdulatlanság jelképe a kőörte folyást hullámzó néptenger közepén, mint óriási sarkköve annyi népeosaládnak, mely azóta meghalt, elmúlt. E néma sarkó

nagy dolgokat beszél; bárcsak megértének az emberi hatalom és nagyság véres szemjázió azt a gondolatot, mely ott látszik az aggastyán-hegy felhőkől borongó homlokán: „Kevély ember, miben kevélykedel? Hagyd abba bünsök törekvéseidet! Nem bírsz te hírednek, nagyságodnak oly állandóságot kiküzdeni, hogy én annak is sarkköve ne legyek! Hűságy minden, a mire törekszel s a mit te teremtesz vértenger és emberhullák chaoszából, el fog enyészni mind; s én fogom hirdetni győngeségedet a késő nemzedéknek, mert én az leszek akkor is, a mi ma vagyok s a mi a világ kezdetekor voltam. Mert engem hatalmasabb erő teremtett, mint a minőt te felfogni bírhatasz!”

A éjszakai kolosszus nem hallja meg a hegy szónokát, mely most egy háromféle tagolt ország érintkező pontjából beszél, három birodalomnak, melynek közös határköve. Azt hiszi elbizakodásában, hogy világbirodalmat lesz képes alkotni, nagyot, hatalmasat és állandót, mint Ararat hegye. Minő hiú, minő istenkáromló, bünsök merény!

A bibliai hegy lábainál újra magasán csapkodnak a néptenger háborgó hullámjai, véres nedvességet hagyva a sziklákon magok után. E hegy két csucsának nyergén tört be az első orosz sereg, a főserregnek keleti balszárnya. Itt szállotta meg Bajazidot, a török határhelyet, hajdan erősséget, ma elhagyott romot. 1700 emberből álló török helyőrsége visszavonult a hegyekbe.

Az orosz sereg közepe a roppantul meg erősített, hadi elemi szerekkel megrakott orosz határerőből, Alexandropolból indult meg a török Karsz felé. Ez az vár, melynek 1855-ki védelméhez hasonló seholy nincs az újabb történelemben. Sok magyar menekült hősi vére avatta fel szikláit előttünk is szentté s Izmail pasa, a mi szabadságharcunk vitéz tábornoka, Kmetty, ott lett olyan hőssé, hogy már nem is a történelemben való, de a mythológiában.

Ezt a várat, mely körül egyetlenegy rohamban 6800 muszka hagyta ott a fogát a krimi háborúkor, ezt zárójla most körül az orosz, óriás hadaival, s a hírek, melyek onnan jönnek, megint azt a szomorú tapasztalatot beszéltek, hogy a különben erős, a hadtudomány legújabb szabályai szerint körülcsárt, ágyúkkal és fegyveres erővel jól felszerelt vár, ismét nem a muszka fegyver, hanem az éhség hatalmának fog áldozatul esni, mert a lelkiismeretlen s talán muszka pénzért árulásra is kész szállítók épuj nem látták el élelemmel, mint nem huszonkét év előtt, s ismétlődése várható amaz elgondolni is irtóztató szenvedésnek, mikor Karszban, az ott levő angol tisztek hiteles tudósításai szerint 26 shilling (13 ft ezüstben) volt az ára egy — patkánynak, mikor az eldögölt lovak husából csak a kórház nehéz betegeknek jutott, mikor a takarmányt főztek kását a szététek, mikor egy aggastyán levágta balkeze ujjait, azokat főzte és ette meg s mikor egy családapa saját vérével, husával táplálta éhen haló gyerekeit, mint a mesebeli pelikán, míg elvérzett végre.

Szörnyü lenne, ha a 300 ágyúval felszerelt erősség, Kis-Ázsia kulcsa, megint egy ily gyalázatos mulasztás miatt jutna a muszka hadak kezére. Pedig az ő tudósításai szerint a várat körülfogta az ostromgyűrű.

Az orosz sereg jobb szárnya Artwintől Ardahan, legszélső jobb szárnya pedig Szent-Nikolai erőd alól Batum felé nyomul, mely utóbbi az egyetlen kikötőhely a Fekete-tenger keleti partján s Oroszország régi aspirációinak czélja. Itt már több csata volt, és pedig, ugy látszik, a török fegyverekre diadalmas csaták.

De az Európa éjszakai vídekeiről alaféle terjengős sokkal nagyobb felhő is csak megpihent, de nem állt meg az Al-Dunánál. Az oláh kikötőhelyeket megrakták ágyúkkal s több helyen folytatnak tűzérházat a török monitorokkal, s tüzetokádó vas-cethalakkal: a Dobrudza felé, hol csak 15,000 török áll, 60,000 embert összpontosítottak, kik kész hidakat visznek magokkal. Egy helyen már át is kelt egy csapat kozák a Dunán, de véres fejjelel verték vissza a basi-bozúkok.

Ugy látszik, a szerb háboruban a föld csak megkóstolta a vért s még nagyobb lett szomja. Ihatik most, torkig lakhatik vele. Két felől kinalják csordultig tele kelyhekkel. S látva a készülő szörnyü orgiát, alig marad egyéb vi-

gasztaló érzet a nemesebb szívben, mint az a remény, hogy az a szomjas föld, ha valaha, most végre talán mégis megundorodik és megcsomórik a kiomlani készülő tenger-vértől és sokáig nem fog vágni többre.

Junius Brutus.

Irodalom és művészet.

A „Háboru Krónika“ című új képes heti közlöny két első száma megjelent s lapjaink azon előfizetőinek, kik megrendelték, az e heti számokkal már szétküldtetik. A két első számnak tartalma következő:

1-ik szám: A háboru keletkezésének története. — A szultán és a czár (Abdul Hamid török szultán és II. Sándor orosz czár arczképével). — Az első támadás helye. — A proféta zászlaja. — Az első ágyulövés a Dunán. — Milyen a kozák? — Ázsiai csata-tér (térkép).

2-ik szám: A török és az orosz hadsereg (5 képvel a török és 4 képvel az orosz katonaságról). — A keleti háboru színtere: I. Európában. II. Ázsiában. — A háboru kitérését jelentő hivatalos okmányok. — Európai csatatér (térkép).

A „Háboru-Krónikát“ megrendelni szándekező előfizetőink figyelmét fölhívjuk a lapunk mai számában közlött hirdetésre.

„Nemzetgazdasági Szemle“ cím alatt a magyar tud. akadémia pártfogása mellett egy évnegyedes folyóirat indult meg, melyet az akadémia nemzetgazdasági és statisztikai bizottságának meghagyásából György Endre szerkeszt. E nemzetgazdasági folyóirat január-márcziusi füzeté következő tartalommal jelent meg:

„A vizsabaylozók társulatról“ gr. Lónyay Menyhértől. — „Néhány irodalomtörténeti adat a hazai telepítés kérdéséhez.“ Kautz Gyulától. — „A telepítés ügye Magyarországon.“ Keleti Károlytól. — „A fekvő birtok mozaika polgári Horváth-Szalovországon.“ dr. Konek Sándortól. — „A kereskedelmi szerződés megújítása előtt.“ gr. Desseffy Auréltól. — „A magyar vasutak pénzügyi jövője.“ Hieronymy Károlytól. — „A várnügyi mozgalom Ausztriában.“ dr. Matiekovich Sándortól. — „Néhány szó az Internációkról.“ gr. Bethlen Andrástól. — „Statisztikai irodalmi szemle.“ Körsy Józseftől. — „A kettős valutáról.“ Láng Lajostól. — „Természet és társadalom.“ dr. Dobránszky Pétertől. — „Vegyesek“, melyek között az épen napirenden levő borygyártás kérdésében két czikk is van, egyik Máday Izidortól, másik Török Sándortól. Máday a borygyártás ellen a legjobb akaratú vezetelt intézkedést sem tartja czéla véreztónék, mert szerinte az, hogy hol szünik meg a mustnak okszerű kezelése és hol kezdődik a bor hamisítása vagy gyártása, meg nem állapítható. — Török Sándor a borygyártást korlátozni kívánja, mert az hazánkban káros és felesleges. A borygyártás megítélésénel szerinte meg kell huzni a határ vonalat a borkezes és a borkezesítés között; amaz egy bizonyos mennyiségben megadott termeléknek must korától kezdve teljes érettségéig való gondozásában, kifejlésztésében áll, — a mi a bort tartalmazó anyag kihatás nél részének alkalmazása mellett szaporítást czéloz, az már a borygyártás fogalomkörébe esik. Ezt ugy a kül- mint a belkereskedésre nézve károsnak tartja, mert ezáltal a megrendelt eredeti gyökeres bor helyett ennek silány utánázása szállítható a megrendelő helyére. Szükségessé tartja a törvényhozási intézkedést a borygyártás megállítására.

A „Nemzetgazdasági Szemle“-ből egy füzet ára 1 ft 60 kr. Megrendelhető Knoll K. akadémiai könyvárusnál.

Magyar költők angol fordításban. E. D. Buttler, a British muzeum magyarul jól tudó tisztviselője, ki egy kis angol könyvet már adott ki Fáy András és más régibb írónak munkáiból, most egy nagyobb kiadást tervez: magyar költők anthologiáját saját angol fordításában. E czéla már sok jól választott költeményt fordított le, megküldve azok egy részét az illető elő költökhöz (Arany Jánoshoz, Gyulaihoz, Szász Károlyhoz.) kik a fordításokat híveknek, sikerülteknek találták.

Varga János tudósítja „A bonakó könyve“ előfizetőit, hogy a könyv e hó végén kikerül sajtó alá, s jövő hó elején szét fog küldetni. Egyszersmind fölkéri a szives gyűjtőket, hogy az előfizetési ivatek legelőbb e hó 20-ikáig hozzá beküldeni sziveskedjenek, mely határnapig még előfizetések 1 ft jával elfogadtatnak. A könyv bolti ára 1 ft 20 kr leend.

Új senevények. Rózsavölgyi társánál megjelent: „La chevaleresque“, zongorára Behtől ára 60 kr. és „Edelweiss“, Löwtől, ára 90 kr.

A nemzeti színház két vendégművésznője, Luca Paulina asszony és Gerster Etelka kisasszony e napokban bucsuztak el tőlünk. Az előbbi csak három-szor lépett föl és pedig az „Afrika nő“-ben, a „Hugenották“-ban mint Valentine és „Aydá“-ban, s kellemes műfelvezetet szerzett közönségünknek hangja rendkívüli terjedelmével és erejével. E hang az alsó rétegekben ép oly kifejtelt, mint a magasakban, s oly erős, hogy a legnagyobb szevedélyek festésére is föltötte alkalmas. Elhez járul kifejező, valóban drámai játéka, oly művészzelt párosulva, mely ama tulajdonok társaságában, mellyekkel Luca bir, első rendü művésznővé avatják. Emléke marandó lesz nálunk s hatása megmarad, ha nem volt is oly zajos, mint pl. a Pattié. — Gerster Etelka is „Varázsvola“ új királyánjában és „Hunyadi László“ Gara Máriaájában bucsuzott el tőlünk. Hat föllépése a nemzeti szinpadon elegendő volt, hogy őt a budapesti közönség oly kegyenezévé avassa, milyennel ez a közönség már régen nem bírt. Kedves, megnyerő megjelenése, szép, értelmes játéka s iskolája az ének művészetében, felső hangjainak bámulatos csengése, megnyerték ugy a közönséget, mint a nehezebben melegülő kritikát, s valóban csodálni lehet művésztele varázsát, hogy aránylag nem erős és nem is nagy hanganyagával ily nagy sikert bírt aratni. Bucsufölléptekor magyarul énekelt s akkor méltányolhattuk csak eléggé, mily érthetőleg, szépen ejti a szavakat, melyek a legtöbb koloratur-énekesnél szájjában el szoktak mosódni. A vendégművésznő, ki közelebb tartja esküvőjét impressariójával, Gardini urral, a legszebb emléket hagyja nálunk s legjobb kívánatainkat viszi magával sőt diesóséget ígér pályájára. — A drámának e héten két eseménye volt, két klasszikus darab előadása, egyik Shakespeare „Julius Caesarja“, másik Molière „Fősvénye“.

Közintézetek, egyletek.

A magyar tud. akadémia május 7-iki ülése egész szakszerű értekezéssel foglalkozott. Than Károly „vegyerélytani vizsgálatainak“ eredményét terjesztette elő; ugyancsak ő ismertetette dr. Plosz Pál értekezését a peptonok vegyi természetéről és bomlási módjáról, Lokja Hugo (vendég) azon zuzmó-fajokat sorolta elő, melyeket három izbeni kirándulása alkalmával Baziás, Szvinicza, Trikuli, a Herkules-fürdő és Melhádia környékén gyűjtött. 45 Magyarországon még eddig nem találtatott, 12 faj pedig a tudomány előtt is teljesen ismeretlen. Végül Scily Kálmán mutatta be dr. Aht Antal kolozsvári egyetemli tanár: „A hullámozgás gyorsasága lágy zsinagekben“ cz. értekezését.

A Petőfi-társaság e hó 6-án zárt ülést tartott Jókai előnöke alatt. A titkár bejelenté, hogy az alapítandó Petőfi-könyvtár számára Török Sándor költeményeinek egy 4-rété kiadását ajándékozta. Keresztes Teréz Petőfi néhány versének eredeti kéziratát küldte be. A társaság tagjai végül Jókai Mór indítványára egyhangulag elhatározták, miszerint felkéri a belügyminisztert, hogy a Boross-féle hirt Petőfiről s általában a Szibériába huzott honvédekrol alaposan vizsgálta meg, s az eredményről a társulatot értesíteni sziveskedjék.

Egyház és iskola.

A pápa püspöki jubileumára mindenfelől érkeznek az ajándékok a Vatikánba. Egész kiállitás van már s a péterfölkérek is újra folydogálnak mindenfelől. Az emlék-ajándékok közt van egy tömör aranyból készült trón, melyen ő szentsége ünnepélyes alkalakkor kihallgatást fog tartani. A lyoniak tekintélyes pénzösszeget küvül egy müvésziileg készült nehéz arany-kelyhet adnak. A brazíliaiak is kitesznek magukért; egy csinos szekérykét, mely tele van befoglalatlan gyémántokkal, már is elküldöttek Rómába, de ezenkívül még más ajándékokkal is fognak kedveskedni. Főkép Észak-Amerikából készülnek tekintélyes ajándékokkal. Filadelfiából több főpap is eljön Rómába, között Wood érsek. Ezek egy 30,000 dollár értékü ajándékot visznek a szent atyának. A baltimorei érsek Bayley 35,000, Kearney atya, M'Cluskey bibornok képviselője, 50,000 dollárt visz magával. Filadelfiai testvérek 15,000 dollárt fordítva ily hangzik:

küldenek. Az Egyesült-államok és Kanadában ddige 300,000 dolláron felüli adományokat gyűjtöttek be. Az ünnepélyen a világ minden részéről küldöttáegek jelennek meg saját nemzeti öltönyükben. Magyarországból szintén készül egy zardindok-csapat, s pluvialéra való arany csattot adnak emlékül, melyre a költségeket a „Magyar Állam“ szerkesztőség gyűjti. A tiszta arany csatt tojásad alaku, 22 centim. magas, 20 centim. széles Középtű smaragd és rubin kövekkel gazdagon kirakott kereszt fölt a boldogságos szűz gyémántokból készült képe van alkalmazva, imára kulcsolt kezekkel, alul féldalldal: a magasán kidomborodó képet, gyémánt és igazgyöngy sorokkal, arany keret körébe. A kereszt mind a négy végét kisebb medallionok képezik. A jobboldalon a fekvő medallion szent István briliántokkal pazarul kirakott képét foglalja magában kivont kardal és a magyar cimzermal. Balról szent Erzsébet alakja, fölül a szent lélek jelvénye, alul pedig babérlobb és virággal áttfont pápai tiara ragyog a drágakövek szinospájában. Kóroskörül latin betűkben e felirat olvasható: „Divi Stephani Aegis Hungariae Filiae Beatissimo Patri Pio IX. in memoriam Jubilaei Episcopalis.“

Balesetek, elemi csapások.

A metzi dóm égése. Az Elzászban és Lotharingiában utazó Vilmos császár május 7-én egy nevezetes infemelő romlásának volt tanuja. Metzben a székesegyház fedelzete kora reggel kigyult, s tetözete egészen leégett. Jelen volt a vész színhelyén Vilmos császár és Molke is. Estig tartott az égés, mely a templom belsejét nagyon megrongálta; azonban az óra-toronyig még sem ért.

Mi ujság?

Török vendégeink ellátási költségei 2000 frt körül vannak. Ez az ünnepélyek prózai magva, oly kicsiny mag, melyből eskias a nagy érdeklődés és szívből jövő védegszeretet fejlesztetheti annyira fényes fogadtatást, hogy a nélkül szazezernyi költségekkel sem lehetett volna megközelítő fogadtatást rendezni. A költségek legfőbb tetelei: a fáklyasmenet, a mi körülbelül 800 frtba került, továbbá a szálloda és a bérkoesik. A 2000 frt a vendéglátó bizottságnál csupa 1—2 frtos, meg 30—50 krajczár adakozásokból gyült össze, s a fennmaradt összeget a török sebesültek javá ra küldik.

Az eltávozott vendégekről még folyton sokat beszélnek, mindenütt a rokonszen hangján, mert törökjeink szerény modoru megjelenése mindig a legkedvezőbb hatást ébresztette. Nők társaságában nem voltak otthonosak; de mind a nőképző-egylet majálisán, mind az írők és művészek társaságának estélyén mégis neki melegedtek a mulatáságnak, és szeretetreméltó biztatásokra táncoltak is. Ebben sem voltak mesterek, hanem csak elbókálták valahogy a csardást, sőt egy-egy quadril rendez zürzavarának növelésére is vállalkozott közülök néhány. Ugy látszik, hogy a hölgyek előtt érdekes jelenségek voltak, mert szivesen megajándékozták egy-egy virágszállal, cserébe névjegyokért. A nőképzőegylet majálisán egy asszonyság megállított egy fiatal törököt, s az újjáról lehuzott gyűrűt azzal a kéreessel adta át, hogy juttassa azt a török sebesültek javára. Egy másik urnó pedig Szelejman sejknek díszes babérokoszorút adott oly kérelemmel, hogy adja át a szultánnak. Hodzsa Mehemed efendi a kisedővő egyesületben erőnek erejével ott hagyott két darab aranyat (25 ft.) hogy azon a kis gyermeknek jó napot csináljanak. Szelejman sejk több emléktárgyat osztogatott egyeseknek. Így Ráth főpolgármesternek, Kamermayer polgármesternek és Erdő Bélanéknak egy-egy pár keleti gyöngyökkel himzett selyem papucsat, arannyal kivarrrva. A tiszteletreméltó sejk igen örömet mondott verekteset, vagy jegyzett föl alkalmi költeményeket, a hol tette; mint például a tud. akadémia vendégkönyvébe, Göl-Baba mecsetjének falára. Nagy-Kanisán, hol a mult szombat délutánjék és vasárnap délelőttjét töltötték folytonos ünnepeltetés közt, a sejkék több ízben fölmelegítette a versköltés tüze. A lakomán lét izben is versben szóalt meg. Az egyik, magyarra fordítva ily hangzik:

Oh török! magyartól el ne válj! Barát örüljön, ellen dögöljön, Abdul-Kerim pasa kardja Lesz, mely a muszkát vagdalja; Valságos perczben elválnak; De ügyünk szent, mint igazságnak.

A másikat pedig következőleg fordították le Kanizsán:

Oh Isten e két testvért, Mint czukrot tejjel fegyitőd, Áldd a török testvérét, Áldd Árpád nemes népét.

Kilenc század multa is bár, Két testvér egymásra vár, Magyar nem változott át, Mert arany nem kap rozsdát.

Szokásuk, arczuk, minden hajszáluk Tanu rá: hogy nemes családájuk Századoktól dacolt Hunyadnak népe, Most is bennök kering fajnuk nemes vére.

Fogyjon lelke, szeme folyjon az irigynek, Vess el muszka, ki tiporszó el népeket, Áldd meg Allah védő fegyereinket, Nem önző ézből jött sejk Szulejman, És vele a mennyi útitsára van.

Vendégeink Trieszt elkerülésével utaztak Velenzebe, s onnan még a következő bucsuzót táviratozták Budapestre:

Velenze, május 7., este 6 órakor. Kedves testvéreinknek! Ma teljes egészségben ide érkezünk. Mindig telve vagyunk hozsátok való szeretettel.

„Velenze, május 7., este 6 órakor. Kedves testvéreinknek! Ma teljes egészségben ide érkezünk. Mindig telve vagyunk hozsátok való szeretettel. Csak az bánt, hogy távol vagyunk kedves testvéreinktől; a hozzátok való szeretet maradóan, eltörlhetetlen marad szívünkben; hálánk örök leand. Midőn a kedves, nemes Magyarország határán könyvelt szemekkel elváltunk, ott hagytuk szívünket és szeretetünket; reméljük, meg fogjátok őrizni, a mily nemesen fogadtatok. Isten veletek kedves testvérek: mindenkor emlékezni fogunk szeretetekre. Viszontlátásra, nemesokára! Éljen! Éljen! Éljen!”

Albrecht főherczeg alvidéki körúti nevezetes lett a feltűnt jelensége miatt, melyekkel a hadsereg főparancsnokát célzatosán körülvette a hazánk déli részén lappangó szláv aspiráció. Ő fensége — ki tudná mennyire jogosan — abban a hírből is, hogy hí szószóloja egy orosz szövetségesnek, „s most is, a magyarok ellenében (az „Agramer Presse“ szavaival élünk) javát akarja a boszniai és hercegovinai testvéreinknek.” Szóval a szerb és horvát vidékek véleménye elég biztos volt arra, hogy a katonai körútra kelt főherczeget most, a budapesti események után, egész szívéből és ünnepélyesen üdvözölhesse. Zágráb lett a demonstrációk csomópontja, s ehez igényt is tarthatott, mint egy képzeleti „Nagy-Horvátország“ fővárosa. Az egyetemi ifjuság egy manifesztaumot adott ki, melyben arra kéri az uralkodót, hogy vegye föl a horvát királyi címet, s kebelezze be Boszniát és Hercegovinát. Sőt ezt a manifesztaumot át akarták adni a főherczegnek is, ki azonban nem fogadta el a tanulók küldöttségét. Albrecht főherczeg e hó 9-én érkezett még a leendő Nagy-Horvát birodalom földiszített fővárosába, s a fogadtatást a hivatalos testületek küldöttségei is nagyban emelték. Volt aztán kivilágítás, melyet a főherczeg gyalog szemlél meg; volt fáklya szenvedés, melynek a zenekar az orosz himnuszot játszotta. A főherczeg e hó 12-ikéig maradt Zágrábban, s folytatja ünnepő utját Sziszekbe, Petrinjába, Károlyvárosba. Mint mondják, a zágrábi botrányt szerb részről idézték volna elő; a „P. Napló“ azonban a horvát kormányzat élén levő szerbeknek tulajdonítja, s azt mondja, hogy a tündető ünnepélyek érdekében mozgásba tétetett az egész hivatalos apparátus.

József főherczeg Cannes-ból f. hó 4-én egész családjával Svájcba érkezett. Itt csak május végeig fog tartózkodni a főherczegi család, s junius elején déli Franciaországba utazik tovább.

A kalocsai csillagdét, melyet Haynald érsek állított föl, július elején kezdik építeni, s két hó alatt be akarják fejezni. A munkák Konkoly Miklós, a gyalai csillagda tulajdonosa felügyelte alatt folytak. Haynald Lajos érsek, ez új csillagda tökéletessé, egy delikort rendelt el beszerezni, melyet Konkoly Miklós Anglia legelső czigéjéről fog készíteni, hogy méltó legyen a többi műszerhez. Az épületet, az érsek határozott kívánsága következtében az érseki gymnázium épületére emelik.

A körösvidéki vasut megnyitása e hó 10-én történt meg. Minden állomás volt ováció, Borosjenőn pedig lakoma és táncvigalom.

A nagy indóházat, melyet az osztrák állami vas-pálya-társulat a fővárosban épített, e napokban nézték meg a mérnök és építész-egylet tagjai, elnökükkel: Hieronymi Károly államtitkarral. A nagyszerű épületet tervezője: De Serres építész igazgató s Bernardt Viktor főmérnök (az építés vezetője) mutogatták meg szakértő vendégeiknek, kik legnagyobb elismeréssel nyilatkoztak felőle. Másfél év előtt kezdték azt építeni s nemsokára bevégzik. Európa egyik legnagyobb indóháza s legzélszerűbben berendezett közlekedési csarnoka. Hatvanézer mázsa vasat használtak fel rája s körülbelül harmadfél millió forintba került.

Állandó színházait szándékoznak építeni Szombathelyen. E célra az építési válsztmány 1500 darab részvényjegyet bocsát ki, mely négy év alatt négy egyenlő részletben befizetendő. A válsztmány elnöke eddig Horváth Boldizsár volt, de lemondván, helyére Takács Lajos főispán lón megválasztva.

Gr. Széchenyi iratái bírói zár alatt. Tudvalevőleg a Tasner-család gr. Széchenyi István számos levelelének és iratainak birtokában van, s azokat megvétele 20,000 frtért bíráljnlotta az akadémiának, hol a gyűjtések meg is indultak s eddig — elég lassan — begyűlt körülbelül tízezer frt. Most azonban adósságok fejében a Tasner-családnál levő 587 darabból álló levél-gyűjteményt a bíróság lefoglalta, s azok beszerzéséért 2000 frtba tette.

El-e még Petőfi? Ez a kérdés megint napirendre került, mióta egy Szatmárban elhangzott merész mondas azt állította, hogy Petőfi a siberiai bánnyakban szenved. A „Vasárnapi Ujság“ 1860. és 1861. évfolyamaiban 40—50 levelet közlött volt, melyek eléggé kitérték, hogy a fehéregyházi csatáertén túl alig lehet remény a költő fölálálásához. Most azonban egyszerre a legmerészebb regényességü elbeszélések szólnak meg. A temesvári magyar lapban legújabb egy ottani lengyel lakos a következöket mondja el:

1872-ben Budapesten találkoztam Malinowski és Wisniewski nevi lengyelekkel, előbbit varsói, utóbbit poseni nagyherczegségi születésü. Mindkettő az 1863-ki lengyel felkelésben részt vett, elfogatott s a siberiai ölom-bányákba hurcoltatott, honnét sikerült nekik még negyedmagukkal, összesen hatuknak, 1869-ben Sziberiából megszökni, s a Kankázon át Konstantinápolyba jutni. Malinowski s Wisniewski 1872-ben Budapestre jöttek, s ott utazási költséggel ellátva, útjokat Svájcban vették, hol a közlő véleménye szerint még most is tartózkodhatnak. Ezek egyike, t. i. Malinowski mesélte, hogy azon csoportban, melyben ő is mint fogoly volt, 17 lengyel és 24 magyar volt, ezek közt Petőfi is. Oszhaj, lesoványodott, de izmos esontu embernek mondta s azt is, hogy Petőfi neki szóbeli üzenetet is adott át, melyet hazájába vigen, ha sikerül megmenekülnie. Mind Malinowski, mind közlő azonban nem tudván Petőfi jelentőségét Magyarországon, másrészt előbbinek sorsa feletti lehangoltságá, szük anyagi körülményei, de mindkettőnek a Petőfi-név jelentősége iránti teljes tudatlanságuk és közönyösségük okozta volt, hogy M. az üzenettel mitsem törődve, csak azon igyekezett, hogy Ausztria-Magyarországot ki Svájc szabad földjére jusson mielőbb. M. azt is mondta közlőnek, miszerint Petőfi nem tudván németül (!) vagy igen rosszul, egy bizonyos Szabó (szinte magyar fogoly) közvetítésével értették meg egymást. Közlő véleménye szerint tehát arra nézve, hogy bizonyosságot szerezhessünk Petőfi sorsa felett, okvetlen szükséges, hogy Malinowskít vagy Wisniewskít Svájcban kipunatoljunk.

Népdal kering már a Dunán-tul a török küldöttség magyarországi útjáról. A népdal így hangzik: „Lefelé van a Dunának folyása, Török szofták jöttek rajta, csok jása! Hozott isten a szép magyar hazába, A töröknek minden magyar barátja. Abdul Kerim törököknek vezére Felkötötte diszkardját az övére: Anyi áldás szálljon az ő kardjára, A hány ezer átok a vad muszkára.

Török császár bátorítja seregét, Hogy védje meg vérvél is szent ügyét. Török császár, azt izenjük mi nekéd, Hogy ha kell, hát harezolunk is melletted.”

„Embrassez moi!” Eltávoztak. De a krónika még sokáig tele lesz velük. Török vendégeinkről beszélünk. A nőképző-egylet táncmulatságán a pezsgő jókedv magával ragadta a török fukát is s nosza apróni kezdtek a csárdást. Roszaoskán ment biz az s a török tartózkodás nehezen bírta bele jönni a tüzes magyar táncba. Egy tájzról pattant menyecske ugyancsak tanítja Resad bejt: így ni, most meg így. No most:

„embrassez moi!” Resad bej megzavarodik, de nem él vissza a helyzettel s nem csókolja meg a menyecskét. Persze hogy nem is csókot akart kérni a menyecske, csak hitt a francia etimológiának s azt gondolta, hogy embrassez moi annyit, mint átéljen át. Pedig azt jelenti biz az, hogy: csókoljon meg.

Török ajándék gr. Andrássynak. A temesvári „Pávához“ címzett szállodába — írja a bécsi „Freundenblatt“ — a napokban egy török érkezett, ki két fiatal, mintegy 6 hónapos párdúcot hozott magával. Az állatokat — melyeket Afrikában szerezett meg — két csinos ketrecbe helyezi el s ugyviszi ajándékul Andrássy gróf számára. Ha ez viszontsautasítan, akkor a pesti állatkertet fogja megajándékozni velük.

A bukaresti magyar lap, a „Bukaresti Híradó“ már megérezte a muszka-oláh szabadság áldását. Egyik közelebbi száma már ki volt nyomtatva, midőn a szerkesztő hatóság figyelmétetést vett, hogy miután neki Romániában nincs polgári és politikai joga, más felelős szerkesztőt kell előállítania. A lap lefoglalásának okát azonban, kétségtelenül, annak első cikke képezte, mely Románia magatartását élesen kárhoztatta.

A lóversenyeknek jubileuma van most nálunk. Epen 50 éve, hogy Széchenyi buzdítására megtartották a Rákoson az első lóversenyt 1827 jun. 6-án, s négy napig tartott. Egy nap azonban csak három verseny volt, ezek közt is csupán egy-egy jobbvéri vagy telivér lovak számára, kettőben pedig naponként ménes- és parasztlovak vettek részt nagy számmal. A legelső díjat a gr. Károlyi György, „Babiéka“ sárgája nyerte. A kik az első futtatásban résztvettek, azok közül már csak gr. Károlyi György, id. Bohus János és gr. Pejacevich Péter vannak életben. Az emlék-ünnepet a kaszinóban lakomával s pohárközöntsékekkel ülték meg.

A tavaszi lóversenyeket e hó 6-án, 8-án és 10-én tartották meg a fővárosban. Első nap zuhogott az eső, s csak a sport legbuzgóbb barátjai jelentek meg. A versenytől is sok lovat visszavontak s még a „nemzeti díjert“ is csak névny paripa futott. A második napon inkább kedvezett az idő, de a futtatások végén megint megerezt az eső. Az első nap versenyeinek eredménye következö:

A Széchenyi-díjra (100 arany) két paripa versenyzett, s gr. Henckel Hugó „Talizmánja“ nyerte Gyürky Béla „Zsibó“-ja ellen. A nemzeti díj (818 arany) Blaskovics híres „Kíneseim“ je nagy könnyűséggel vitte el három társa elől. Az asszonyok díját három paripa közül General Hope „Prince Gregorja“ nyerte, s b. Grovestin lovagolta. Érdekes volt a gróf Almásy Kálmán „Boomerang“-ja és herczeg Czvetvertynsky „Hirnoke“ közti ötezer forintos magánjegyverseny, melyben erős küzdelem után a „Boomerang“ pár löhoszszal győzött. A közönségnek tetszett, hogy a magyar legyőzte a muszkát. A mezői gazdák versenyében tizenötven vettek részt. A száz forintot a szolnoki Herédi István „Boros“ lova nyerte meg, az ötvenet a pesti Sáska Sándor „Szilá“-ja, a 25 frtot Pinta István „Luczi“-ja. Végül kis akadályverseny volt, hat paripával, s nyert Major Grey „Karmazyn“-ja.

A második nap, máj. 8-án, már sokkal nagyobb közönség jelent meg, ekkor a versenyek eredménye következö volt:

A „Hazai díj“ ötszáz aranyát nyerte Blaskovics Ernő „Kíneseim“ lova. Az ezararany „első oszt. állandó“-at herczeg Czvetvertynsky „Hirnoke“-e. A „Handicap“ ezer forintját hét ló közül a General Hope-társaság „Prince Gregor“-ja. Az „Eszterházy-díj“ ötszázhuszont forintját három ló közül a gróf Festetic Pál „Erzsi“-je. A „gáterseny“ 500 frtnyi díja a gr. Eszterházy Miklós „Insolvent“ lovát letta. A lovagló egyletnek díját gróf Kinsky Zdenko „Frolic“-ja nyerte.

A harmadik nap, május 10-én, nem volt eső, csak borulat, s a közönség az állványokon kívül is tömegesen gyűlt össze.

A Bathyjány-Hunyadi-díjat (200 arany) két paripa közül gr. Sztáray János „Bibor“-ja; a gr. Károlyi téversenyre (1475 frt) gr. Henckel „Talimán“-ja egyedül jelent meg, s futás közben kitört a pályából, úgy hogy vissza kellett vezetni; most tehát a jockey-klub fogja eldönteni, hogy megkapja-e a díjat. A másod-osztályú állandó díjra (600 arany) hat paripa közül Gyürky Béla „Zsibó“-ja nyert. A Nőkődi díjat négy versenyző közül gr. Sztáray János „Peer“-je nyerte, melyen gr. Forgách István ült. A nagy akadály-verseny (1250 frt) öt paripával közt győzött gr. Eszterházy Miklós „Goldstar“-ja.

Az állatkertnek megint nincs oroszlána. Elpusztult a híres oroszzlán is. A boncolásból az tűnt ki, hogy mozgás hiánya és rossz táplálék okozta mind a két oroszzlán gyors vesztét. Az bizonyos is, hogy kiéhezettebb állatokat, mint e kertben, nem lehet képzeln.

Uj czim. A király megengedte, hogy a budapesti kereskedelmi- és váltótörvénysek kereskedői ülnökei — ebbeli működésük ideje tartamára — a „királyi kereskedelmi tanácsos“-i címet viselhessék.

A „Puritás“ címü hajfestő szert, melyet az ország különböző helyein árulnak, a belügyminiszter valamennyi törvényhatóságok intézét rendeletben eltiltja, minthogy e szer az egészségre árthatalmas alkatrészt (majdnem tömített oldatban nitrogensavas ólmot) tartalmaz.

Hagyomány egy hírlap részére. Szalay István, budapesti polgár, ki végrendeletében több közszélü hagyományt tett, többi közt kedvelt lapjáról, a „Fővárosi Lapok“-ról is megemlékezett, s e lap szerkesztőségének 500 frtot hagyományozott.

Egy sajtóhíba következményei. Egy fővárosi házúrra a váltókat, nyugtákat mindig oly bélyeggel látta el, mint a hogy az meg volt egyik kalendárium borítékán. De végre észrevette, hogy a naptár táblázata többet számít, mint kellene, mert sajtóhíba történt. Ily formán a házúrra 180 frtgit károsodott a bélyegek által. Most tehát a naptár mellékelésével kérvényt adott be a pénzügyigazgatósághoz 180 frtja visszaadása végett.

Az utolsó beteg. Aznap, midőn az oroszok átkelelése a Pruthon köz tudomásúvá lett, egy sírgönyő érkezett Bukarestbe a gyurgyevói kórház igazgató-orvosától, melyben tudatja, hogy a lakosság nyakrafőre menekül a városból: hát ő mihez tartsa magát? A távirati válasz így hangzott: „Mig csak egyetlen egy beteg marad a kórházban, ön nem hagyhatja el állomását.“ — Másnap ki rukkolt be Bukarestbe? a gyurgyevói kórház orvosa. „Hogy merte ön elhagyni a betegőt?“ — rivallt rá főnöke. Ez pedig mosolyogva mondá: „Nem én hagytam el, kérem, hanem ők. Tegnap az utolsó is elszaladt.“

Bihari utolsó tanítványa, az ősz Sághy-Balogh János, Selmezbányán f. hó 5-én meghalt. Az utóbbi időben már meglankadt volt s nem igen bírt vonózárral megbirkozni, nekifogott tehát egy cigány-utóirat irására, melyet József főherczegnek kívánt ajánlani. A szótár megvan kéziratban s tán valamelyik fia rendeli sajtóba.

Humboldt szolgálja. A nagynevü német tudós bizalmas szolgálja, Seifert János meghalt e hó 6-án Pozsonyban, honnan holttestét Berlinbe szállították. Seifert, ki 77 évet él, urat nagy utazásaiban is elkísérte, s oly hűséggel, odaadással szolgálta, hogy Humboldt végrendeletében is jelentékenyen megemlékezett róla, a porosz kormány pedig nyugdíjat rendelt számára. Így jó viszonyok között él halála órájáig.

Meddig élhet az ember táplálék nélkül? Erre tanúságot szolgáltatott azok esete, kik bányákban szerencsétlenség következtében bennrekedtek. Az idő, meddig az ember táplálék s ital nélkül megél, 5—8 nap közt változik. Növeli ezen időtartamot az, ha a szükségben szenvedő nem fázik, nem dolgozik, s vízzel rendelkezik. 1869-ben vizbetörés következtében 10 férfi és 3 gyermek szorult egy aknába, s megélték 120 óran át étel, világosság s ihalt viz nélkül, egy kivételével mindannyian. Ez az egy férfi megőrült. Máskor 8 bányász megélt 5 nap és 16 óráig, Berard pedig oly esetről tesz említést, melyben bőséges víz mellett egy fogoly 63 napi éhezés után halt meg.

Arany-és ezüstbányák Arabiában. Burton kapitány Mugnahnál, Arabiában, nem messzire a vöröstenegeri Akabah-öbölötől, nagy terjedelmü arany- és ezüstbányákat fedezett föl. Ugyanott nagy kemenékek, egy vízvezeték s egy nagy, kőfallal kerített város maradványaira is bukkant, mely utóbbiról azt hiszi, hogy a régi Media főváros lehetett. Környékén most harezias és lázongó beduinok tanýáznak.

Adakozás. A „Vasárnapi Ujság“ szerkesztőséghez beküldetett:

A Ben-szoborra Iszka-Szentgyörgyrol Tverdý János 1 frt.

Halálhírek.

Dr. ENTZ FERENCZ, a magyar tud. akadémia tagja, az orsz. vancellerképezdé nyug. igazgatója meghalt Promotoron 72 éves korában. A nagytevő-...

kenységü férfi országos névvel bírt, mint a bortermeles és pinczergadás alapos ismerője és gyakorlati utmutatója. E téren nevezetes érdemeket szerzett, s kiváló tapasztalatai a „Borászati Füzetek“ben, utóbb pedig a „Borászati Lapok“-ban ismertette meg a hazai közönséggel. A kormány többször igénybe vette tanácsait, s a hatvanas években is kormányi megbízásból utazta be Franciaország s a Rajna bortermelekedéit.

A tud. akadémiai másik halottja SZALAY AGOSTON, híres történetírónk Szalay László fivére, ki legutóbb a királyi tábla tanácselnöke volt, szintén a történelmi irodalom művelte, sok régi adatot hozott nyilvánosságra. Ezenkívül a bírói karnak is egyik legképzettebb és munkásabb tagja volt. A halál 66 éves korában érte utól.

ANTALI KÁROLY, Csikszék egyik kerületének országgyűlési képviselője, meghalt 47 éves korában. Temetése a derék férfúhoz méltó részvét közt történt meg, s jelen voltak azon az országgyűlési tagjain kívül az erdélyi körök fővárosban idözö tagjai is.

Elhunytak még: VERTAN ISTVÁN, az aradi honvédegyesület alelnöke, 46 éves korában Aradon. — POSCH AGOSTON, a kir. ítélő tábla rendes bírája, 59 éves korában. — PAULINI TÖRÖK VILMOS, a tót „Matica“ alelnöke, több szláv testület tagja, ismeretes pánszláv agitátor, s a mult országgyűlésben a kulpini kerület képviselője, 51 éves korában Turóc-Sept.-Mártonban. — RIMMER LAJOS, a Pallavicini-féle csongrádmezei jóság igazgatója, Mindszentben 37 éves korában. — CSIKOS IMRE, Szeged város érdemes polgára 50 éves korában. — MOGYORÓSSY MIHÁLY, nyug. cs. k. őrnagy, Bécsben 68 éves korában. — BESZTERECZKY BERTALAN, falbalköcsér Mihályfalván, 29 éves korában. — BALOGH ISTVÁN, Főhídközségnek sok ideig, érdemeket szerzett bírája. — KANTZ GÁBOR, budapesti polgár, 54 éves korában. — DR. VAISZ MIHÁLY, 1848-ban honvédőorvos, Esztergomban. — ÖZV. gr. MEGAZZI JÁNOSNA, szül. Weiss Livia báróné 40 éves korában, s holttestét Nyitra megyébe Kálózra szállították. — DIOSZEGI GEZÁNA szül. Thoroczky Ida Debrezenben. — JAKAB GEZÁNA szül. Balasovics Ida Gyöngyösön.

Az utolsó beteg. Aznap, midőn az oroszok átkelelése a Pruthon köz tudomásúvá lett, egy sírgönyő érkezett Bukarestbe a gyurgyevói kórház igazgató-orvosától, melyben tudatja, hogy a lakosság nyakrafőre menekül a városból: hát ő mihez tartsa magát? A távirati válasz így hangzott: „Mig csak egyetlen egy beteg marad a kórházban, ön nem hagyhatja el állomását.“ — Másnap ki rukkolt be Bukarestbe? a gyurgyevói kórház orvosa. „Hogy merte ön elhagyni a betegőt?“ — rivallt rá főnöke. Ez pedig mosolyogva mondá: „Nem én hagytam el, kérem, hanem ők. Tegnap az utolsó is elszaladt.“

Bihari utolsó tanítványa, az ősz Sághy-Balogh János, Selmezbányán f. hó 5-én meghalt. Az utóbbi időben már meglankadt volt s nem igen bírt vonózárral megbirkozni, nekifogott tehát egy cigány-utóirat irására, melyet József főherczegnek kívánt ajánlani. A szótár megvan kéziratban s tán valamelyik fia rendeli sajtóba.

Szerkesztői mondanivaló.

Falsú Jacsinak. Falsú Jánost akarja pótolni, de legkevésébb sem sikerült. Nem elég azt mondani: „én a népből való vagyok, tehát ismerem a nép szükségait, vágyait, stb.“ Kifejezést is kell tudni adni azoknak, a gy szóval: írói tehetség kell ahhoz ez pedig önben hiányzik vagy még egészen fejletlen. Tárgya is, melyet választott, nem hiteles a való.

Négrádi. Az indítvány hazafias nemes érzelemről tanuskodik; de nem jó idő jár rá: hogy hajdani nagy királyainknak országára szőlő szobrokat állítsunk. A régi mult szobrok nélkül ül a nagyság emlékében.

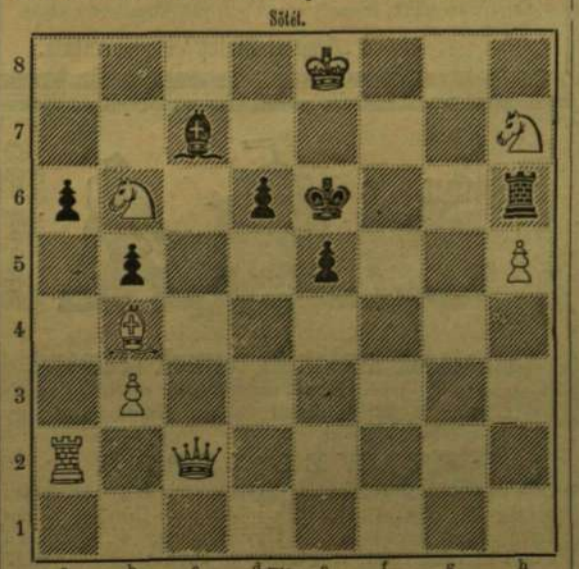
Bucus a török szoftákhoz. Meleg érzés és gondolat is van benne, de alakja és kidolgozása még nem olyan, hogy megjelenjen.

Monostor. N. J. A lapokat innen kiadó-hivatalunk a rendes időben küldi meg, a hibát tehát másutt kell keresni.

Pásztó. Legközelebb még fog jelenni. Istvánhuta. S. H. Térképeket részint a „Politikai Ujdonságok“-ban, részint a „Háboru-krónika“-ban adunk, s azok készletét már meg is kezdtük.

SAKKJÁTÉK.

910-dik számú feladvány. Kídsőn E.-től.

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

905-dik számú feladv. megfejtése.

Branner Gyula. (Kolozsmonostor). Megfejtés.

Világos. Sötét. 1. Bb6-g6... Bb2-g2. 2. c2-b3... 3. F-H-B matot ad.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József, Gelsen: Gleisinger Zsigmond. Szárospatákon: Gőrcz Károly. Debrezenben: Zagyva Imre. Miskolcban: Hartmann testvérek. Bogyarok: Mayer K. Budapestben: K. J. és F. H. Marosvárihegytől: Csipkés Arpád. Kolozsmonostoron: Pallási Károly. Macsolon: Varga József. A pesti sakk-hír. Rövid értesítések: Sarkad. J. M. S. Jobbakat várunk.

„Háboru-krónika“

czim alatt egy uj képes heti közlöny indult meg a Franklin-társulat kiadásában május elejétől kezdve. E vállalat ezúlya a most kitört keleti háboru alkalmából a Franklin-társulat hetilapjainak előfizetői közönsége részére tájékoztató közlönyül, s egyttal kiegészítőjeül szolgálói a hírlapok elsözva megjelent közleményeinek.

A „Háboru-krónika“ közle nyeiét részint a kelettel személyes tapasztalásból jól ismerő írók, részint Törökországban és Romániában lakó eredeti levelezők, részint végre a „Vasárnapi Ujság“, a „Politikai Ujdonságok“ és a „Képes Néplap“ rendes munkatársai fogják írni. A „Háboru-krónika“-t csupán a „Vasárnapi Ujság“, „Politikai Ujdonságok“, vagy a „Képes Néplap“ előfizetői rendelhetik meg, a következő külön előfizetési árak mellett:

a kiknek előfizetése az említett lapoknál junius végével lejár, tehát két hónapra (május—junius) — 40 kr., a kiknek előfizetése szeptemberben jár le, tehát öt hónapra (július—szeptember) — 90 „ a kiknek előfizetése december végével jár le, tehát nyolcz hónapra (május—december) . . . 1 ft. 40 „

Minthogy az előfizetés csak a nevezett lapok előfizetőitől fogadtatik el, ennek igazolásul a kik a „Háboru-krónika“-t megrendelik, fölkeretnek, sziveskedjenek a czimszalagból, mely alatt lapjaikat kapják, egyet a megrendelő postautalvány szélére ragasztva kiadó-hivatalunkhoz beküldeni.

A megrendelések az illettő lap („Vasárnapi Ujság“ és „Politikai Ujdonságok“, — vagy „Képes Néplap“) kiadó-hivatalához Budapest egyetem-utca 4. sz. intézendők.

Uj előfizetés május elejétől.

A „Vasárnapi Ujság“ és „Politikai Ujdonságok“ két hónapra (május—junius) 2 frt. — a „Háboru-krónika“-val együtt 2 frt 40 kr.

A „Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok“ öt hónapra (május—szeptember) 5 frt. — „Háboru-krónika“-val együtt 5 frt 90 kr.

Csupán a „Politikai Ujdonságok“ két hónapra (május—junius) 1 frt. — a „Háboru-krónika“-val együtt 1 frt 40 kr.

Csupán a „Politikai Ujdonságok“ öt hónapra (május—szeptember) 2 frt 50 kr. — a „Háboru-krónika“-val együtt 3 frt 40 kr.

A „Képes Néplap és Politikai Ujdonságok“ nyolcz hónapra (május—december) 1 frt 40 kr. — a „Háboru-krónika“-val együtt 2 frt 80 kr.

A „Vasárnapi Ujság“-ból január elejétől kezdve teljes számu példányok még folyóvást kaphatók, évnegyedenként 2 frtjával, egyes haví füzetek 70 krjával.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala (Budapest, egyetem-utca 4. szám.)

HETI-NAPTÁR. Máj. hó.

Table with columns: Nap, Katholikus és protestáns, Görög orosz, Izraelita. Rows show dates from 13th to 19th with corresponding religious events and church names.

Tartalom: Corvin-emléklap (képpel). — Török vendégeink (képpel). — Török vendégeink Gul Baba sárkálpolmájánál (képpel). — Dérnye napójából (folyt.). — Erdő Béla (arckép). — Egyfelvél. — Melléklet: Ormányszerző és lakói. — Zemplémege rendezvényai a borkészítés és kereskedés ügyében, 1801-ből. — A vér és vas szinpadáról. — Irodalom és művészet. — Közélet, egyletek. — Mi ügyünk? — Halálhírek. — Szerkesztői mondanivaló. — Heti-naptár.

Feladv. szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 2. sz.)

Mag határozásbani petít sor, vagy annak helye egyszeri iktatással 15 krajczár; többesori iktatással 10 krajczár. Bélyegül kitűn minden iktatás után 80 kr.

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Hasanein és Vogler Wallischgasse Nr. 10, Mosse R. Selterstrasse Nr. 3, Oppelk A. Wallzeile Nr. 2.

Valódi arabiai 3121
Mokka-kávé legfinomabb minőségben kilo 2 frt.
Czukor I. rendű finomított (Surány) 66 kr.
 II. 64 kr.
 ugymint mindenféle fűszerárak, déli gyümölcs és osemegék a legkifinomabb minőségben

NÁGEL és FIA
 fűszer-, csemege- és dor-kereskedésben
 Budapest, muzemkör (országút) 35.

FERENCZ JÓZSEF
KESERŰVI-ZFORRAS
 legártalomdúsabb és legártatásosabb budai keserűvíz.
 Kapható minden gyógytárban és fűszerkereskedésben.
 Rendos adagként 1/2 pohár elegendő. 2360C

frt 2.50 80 centimeter hosszú frt 2.50
valódi hajfonatok,
 teljesek, betét nélkül és minden hozzávegyítés nélkül.
 csupa tiszta, természetes emberhajból: 2 1/2 frt o. é.; szék bek 3 frt, 3 1/2 frt, 4 frt, egész 5 frt a legpompásabbak.
 Vidéki megrendelések utánvétel mellett, pontosan, szorosan a hajminta szerint eszközötteknek kem tetési tárgyak készítésére becseltetnek.
Löwenbein J. hajfonat-gyára
 Budapest, kis mező-utca 30-ik szám, 1. emelet.
 Fürt-chignonok a legelőcsöbben. 3352

GUMMI szilikon

Fekete bő lovalógó-köpenyek 10.75 11.40 12.50
 fekete közepes 14.25 15.15 1 25
 fehér köpenyek 9.00 10.70
 fehér közepes 15.40 21

1. szilikon (gam-ohaj) 1.20-4
 Na-száz megállóra a kie-matás.
 Gumi uti eljéti-edények, p-lieck-alakus árak, egyszerűen 1.30-2
 frtic, h-regek száma 5.5 - 8 frtic
 Szilikon-zsebkök 2.30-4
 To kr.-frt 1.50-ig.

Mell-térhuzók 45 kr., úvegek 70 kr., tejföld-al frt 1.
 Mel-szőcsök a mell képzésére, szilikonra 40 sz.-frt 1.20
 24 kr. 1 tüskés szilikon karkik.

Recland Lang & Gamme forgo, gyor-forraló takaré-lámpa, szilikon minden házi-árterben, gr. meletéki, betegveléül stb., fr. 2.50, 2.75, 3. - Hozzá-ául karkák frt 1.75, szilikonok 1.75 kávegö-pé 1.50, 2-2.50.
 70 kr. Gumi uti 80 kr. Falmek-lyóphár, bérbeli szilikonok, úvegek 35 fr. 10.-szilikon stb.

Május 20-án nyitattik meg a bel- és külföldön előnyösen ismert és kedvelt **klmatikus gyógyhely- és víz-gyógyintézet**
Táttra-Füred
 (Schmecks).

Egy órányira a poprádfelkai vasútállomástól (kassa-oderbergi vasút) ősi fenyes-erdő közepén, kellemes savanyú forrásvízzel, szép alpesi virány és balzsamos illatú alpesi levegővel.
 Az ott alkalmazott gyógy módok: **hidegvízgyógykezelés** a legújabb szigorú elvek szerint **ásványos és törpefenyő fürdő, villanyozás, savógyógmód, belélegzés tornászati stb.** Különösen figyelemre méltó a **napsugár-fürdő vízpor-zuhanynyal,** mely sikerrel alkalmaztatik: **lankadt külbőr-működésnél, vérszegénység, csúszs bántalmaknál stb.** Továbbá ajánlatik e gyógyhely: **agy és gerincagy bántalmaknál, az ideg és vérérendszere bajainál, búskomorság, kezdődő tüdőbaj, az emésztési szervek zavart működésénél, gyomor, máj, epe, lép, vese és hólyagbajoknál, a vérergylet rendellenességénél mint sápkór, váltóláz bujakór, a neuzószervek gyengeségénél, női betegségeknél, általános gyöngöségénél stb.** kivált pedig mint utókúra Karlsbad, Marienbad, Ems és Franzensbad után.
 Lakások előre, valamint alkalmatosság Poprádra, megrendelhetők a fürdőfelügyelőség által.
 Bővebb értesítést vagy felvilágosítást szivesen adnak, Dr. Haslinger János J. fürdőorvos úr (május 18-ig üllői út 1. szám) és a **Fürdőfelügyelőség** Táttra-Füreden.

Előfizetési felhívás
NEMZETI HIRLAP-ra.
 Azon általános elismerést, melyet e lap a múlt évi szerb-török háború alatt gyors, pontos és kimerítő tudósításai által kivívott, igyeketni fog az orosz-török háború alatt is kiemelni. **Külföldi levelei és harctéri tudósításai** lehető gyorsasággal és alaposággal fogják olvasóit a bekövetkező, s hazánkra nézve oly nagyfontosságú napok eseményeiről értesíteni.

A „Nemzeti Hirlap“ tárgyalja a politikai napi kérdéseket rövid, világos, népszerűen tartott vezérezikkekben és kisebb közleményekben. Itt megtalálja az olvasó a törvényhozás előeiről, bizottságok, szakbizottságok, pártklmek tanácskozásiáról rövid, de kimerítő tudósításokat, távirati és njómsági rovatában a legújabb híreket.
 A „Nemzeti Hirlap“, mindennap egy íven, a szilkeséghez képest, évenként 50-100-szor félnyit melléklettel, ünnepek napján pedig félíven fog megjelenni; s ezentúl is a legelőcsöbb politikai napilap, mely a hirlapolvasó igényeit kielégíti.
 Az új, rendkívül előfizetési ár tesz május hó bármely napjától, vagyis azon naptól kezdve, melyen az előfizetési pénz beérkezik: 1 frt 80 krt június végéig.
 A remlés előfizeték, mely bármely hónap elején kezdhető meg, lesz:
 Egy hóra 1 frt 40 kr.
 Két hóra 2 „ 80 „
 Három hóra 4 „ „
 Hat hóra 8 „ „

Hogy a lap széküldésében hiba ne történjék, kéremnek az előfizetők a név, cím, lak hely s az utolsó postának cörrect is olvasható kiírására. Legezészerűben járnak pedig el, ha czimszalajjukat a postautalvány szélére ragasztva beküldik alulír kiadóhivatalnak.
 Az előfizetők pénzék a „Nemzeti Hirlap“ kiadó-hivatalába (Budapest, Franklin-Társulat egyetem-utca 4. sz.) jntézendők, legezészerűben postautalvány után.
 A „Nemzeti Hirlap“ kiadóhivatala.

Mell-, nyak-, gyomorhajoknál
 és általános testi gyöngöségeknél, valamint legjobbnak bizonyult **erősítőszert gyantán lábadzásoknál** használható a legnagyobb gyógyerejü **Hoff János-féle malátá-gyógytápszer,**
 mely már oly sokszor kipróbáltatott, hogy a szenvedő közönség figyelmét saját jóvóltaiból ezen gyógyszerre felhívjuk.
 Európa májdnem valamennyi uralkodója részéről történt kitüntetés, Európa leg híresebb orvosi kitüntetői részéről történt ajánlása és alkalmazása valamint naponként befolyó számtalan hála nyilatkozat a Hoff János-féle malátá-gyógytápszer használatát folytán történt szereszes kigyógyulásokról, a legesalhatlanabb bizonyítéka annak valódi értékéről.
 Hoff János urnak, Berlinben.
 A hala köteleességemmel teszi, hogy malátá-gyógytápszere bámulatos hatásáról, melylyel az nagyon szenvedő szerv zeteme volt, Ont tudósítsam. Ezen tudósítás Önnék legjobbn ajánlatul szolgál, még udvari körökben is, a hol én igen ismeretes vagyok. Idült, néhez mellettségében, ideggyöngöség és tónkne mint emésztesen szenvedve, két, általam hívott udvari orvos a Hoff János-féle malátá-készítmények használatát tanácsálá, miután bajom ellen nem létezett bellegesebb hatású orvosság. En tehát ennek folytán a kísérlet újant a legnagyobb bizalommal viseltetem. A Hoff-féle malátá-kivonat-egészségi-sörnek rendkívül kellemes ízű annyira vonzott, hogy ahhoz s a csokoládéhoz szivesen esatlakoztam. Körülbelül hat heti használat után idegembe új élet öntetett, s egész idegrendszerem esadálatoan átalakított. Mell- és gyomor - meglettek gyógyitva! - En hálamat eleinte ama sok százező akantam esatolni; később azonban mást gondoltam: a dolog megérdemi, miszerint más szempontból megvilágítások, mivelhog álttalanos használnál bír.
 Azon értelemben, hogy egy, számos betegség ellen hatásosnak mutatkozott szer az általános csoda-szer nevet megérdemi, a Hoff-féle malátá-készítményeket ezennel agyálá nélkül ezen névvel felruházom, s ha valakinek észbe jutna, ez ellen szót emelni, az tegyen kísérletet, s a kísérlet után lépjen föl mint ellenző, ha ezt még tehetné. Nevev ismet, és megvéd a részrehajlás vádjá ellen. En ezen jelentéssel éppen nem szándékoltam egyebet, mint egyrésztől az érdem iránti elismerésemet kifejezni, másrészt azonban a szenvedő emberiségért ezen valódi, jótékony hatású általános csodaszerekre figyelmestetni.
 3430 Dr. Peithmann tanár, Londonban.
 Csak valódi Hoff János-féle malátá-készítményeket kérjünk, melyek a törvényesen bejegyzett védjeggyel (a főtálató arczképpél) ellátvak, miután az utánzókat nem bírnak gyógyoróval, s készítményük sem olyan, mint a Hoff János-féle készítmények.
 ÁRAK:
 Malátákivonat-egészségi-sör palackja 60 kr. Lóda és palackkal: 6 palack 3 frt 88 kr. - 13 palack 7 frt 26 kr. 28 palack 14 frt 60 kr. 58 palack 29 frt 10 kr. - 1/2 kilo malátá-csokoládé I. 2 frt 40 kr. II. 1 frt 60 kr. III. 1 frt. (Nagyobb mennyiségűnél árkedvezményvel.) Malátaczkorokak zacskója 60 kr. (2 1/2 vagy 1/2 zacskóval is kapható.) Gyermek-táp-malátalízis 1 frt. koncentránt malátákivonat 1 palack 1 frt, 60 kr-ért is kapható. Egy kész malátá-fürdő 80 krba kerül.
 Magyarországú főüzlet:
Budapest, kalap-utca 10. sz.,
 bemenet a kapu alatt.
 Raktár: **Török József** gyógyszertárban király-utca 7. sz. a.

Hordászekék batetek számára.
 A legjobbn és legelőcsöbb **vasbutorok keriek és termek számára,** valamint a legújabb szababdozott **totó ágyak, rugó-matraccsal** és kárpitozással, összetolhatók mint egy trumeau-szekerny, ajánl **FEIWEI LIPÓT,** va-butör- és takarektűz hely-gyáros, Budapestben. Raktár: ország-út 43. sz., a nemzeti színház közelében. - Képes árjegyzékek bérmentve. - Ugyanott egy új, 4 kerékű angol túzi fecskendő is igen elősön kapható. 3397

Gör-koosik batetek számára.
 A legelőcsöbb és legelőcsöbb **vasbutorok keriek és termek számára,** valamint a legújabb szababdozott **totó ágyak, rugó-matraccsal** és kárpitozással, összetolhatók mint egy trumeau-szekerny, ajánl **FEIWEI LIPÓT,** va-butör- és takarektűz hely-gyáros, Budapestben. Raktár: ország-út 43. sz., a nemzeti színház közelében. - Képes árjegyzékek bérmentve. - Ugyanott egy új, 4 kerékű angol túzi fecskendő is igen elősön kapható. 3397

A **FRANKLIN-TÁRSULAT** magy. írod. intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4) megjelent és kapható:
Hüppmann Anton.
Allgemein geprüftes Pester Kochbuch.
 Siebente Auflage. - Cartonirt 1 fl.

A LEGDIVATOSABB NŐI RUHÁK frt 18, 20, 25-től!
A LEGÚJABB RUHAKELMÉK 20, 25, 30, 40 kr.-jával és f-ly-bb.
 gazdag választékban a női divat- és saját műhellyel összekötött, készruha-üzletben kaphatók, old megrendelés szerint a legfinomabb állítékek néhány óra alatt készíttetnek.
 Minták kívánatra ingyen és bérmentve.
 Tisztelőtel **Deutsch Sándor,**
 király-utca 18. „az arany sashoz.“ 3385

Egyenes forrásból.
Szalón-garnitúrák
 nagy választékban és elképmezhetően készítv. kaphatók telepepen: az árak, miután magam lévén a készítő, magától értetődőleg a legelőcsöbb Termem létezik a václ körűten, 61. sz., I. emeleten, a templommal szemben. Tisztelőtel **KARNER JÓZSEF,** kárpito-s-mester. 3340

VASÁRNAPI UJSÁG
 Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és **POLITIKAI UJDONSÁGOK** együtt: egész évre - 12 frt; fél évre - 6 „; Casupán a **VASÁRNAPI UJSÁG**: egész évre - 8 frt; fél évre - 4 „; Casupán a **POLITIKAI UJDONSÁGOK**: egész évre - 6 frt; fél évre - 3 „
 20. szám. - 1877. Budapest, május 20. XXIV. évfolyam.

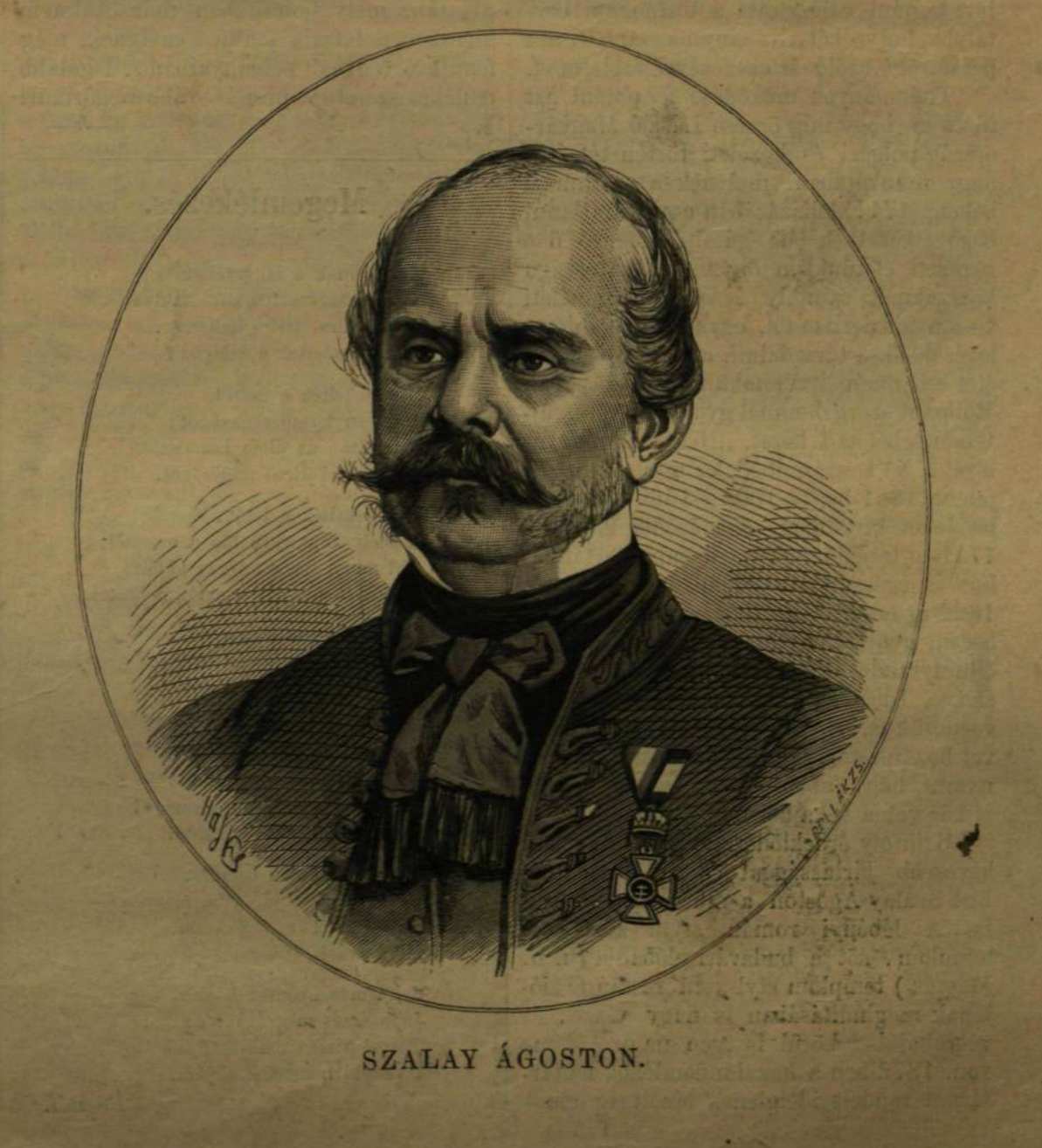
SZALAY ÁGOSTON.
 1811-1877.

RITKÁN sereglett ravatal köré szebb és választékosabb társaság, a szellemi arisztokraczia teljesebb képviselöje, mint f. hó 7-én, az ujjvilág-utca 19. sz. házánál felállított ravatal körül. A törvényhozás mind a két házánek elnökei s számos tagja, a kormánytól miniszterek és föbb tisztviselő, a főpapság, a fő és legfőbb törvényesztékek, a tudományos testületek: akadémia, egyetem, történelmi társulat kitüntetői, mind siettek a részvét és tisztelet adóját leróni azon jeles férfit iránt, ki a hivatali és bírói pályán szerzett érdemeihez a tudományosság terén nyert szerény babérokot füzte, s a mellett egyénisége által a legjobbn szeretetét és tiszteletét egyaránt megnyerte.

Szalay Ágoston, a budapesti kir. itélőtábla tanácselnöke, a m. tud. akadémia levelező- s állandó archeologiai bizottságának munkás tagja, a történelmi társulat választmányi tagja, a hazai műemlékek fentartására rendelt ideigl. bizottság elnöke, az, a kiről szólunk, s a kinek nemes és megnyerő vonásait mai arczképünk tünteti föl, míg munkás élete föbb vonalait a következő vázlatban terjesztjük elő.

álatt. A magyar történelemben és régi irodalomba, nagy nevű tanára Horváth István vezette be. Így, míg öccse László, a később nagy híré publicista és kitűnő történetíró először versek és novellák irásával foglalkozott, ő egyenesen a történelem s régi irodalom felé fordult kedvelével, mely választott szakmájának mind végig hive is maradt.

A mint a jogot végezte, még 1831-ben hivatali pályára lépett; először Pestmegyénél patvarista (tiszt. aljegyző) s ugyanezen évben a kir. táblánál juratus (joggyakornok) lön, s e minőségében az 1832-ki pozsonyi országgyűlésen megjelenvén, ott a távollévő báró Bedekovich János küldöttjeként (absentium ablegatus) vett részt.
 Miután ügyvédi vizsgáit is „cum praeclaro“ letette, 1833-ban Bécsbe, a m. kir. udvari kancelláriához fogalmazó gyakoronokká, 1841-ben ugyanoda udvari fogalmazóvá neveztetett ki. E minőségében 1843-ban az államtanácshoz rendeltetett, hol 1845-ben államtanácsisi tiszt lett, miután

SZALAY ÁGOSTON.